

๗๑-๒๐๗
๗๑-๒๐๗
๗-๒

ความเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตยของศึกษานิเทศก์อำเภอในเขตการศึกษา 8
ตามทัศนะของนายอำเภอและครูใหญ่

ปริญญาบัตร

ของ

บุญรัตน์ วงศ์ใหญ่

สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 พระโขนง กรุงเทพฯ 11 โทร. 3921575, 3915058

18 ส.ค. 2526

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต

ตุลาคม 2525

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

150942

คณะกรรมการที่ปรึกษาประจำตัวนิสิตและคณะกรรมการสอบ ได้พิจารณาปฏิญานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิตของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

คณะกรรมการที่ปรึกษา

.....ประธาน

.....กรรมการ

คณะกรรมการสอบ

.....ประธาน

.....กรรมการ

.....กรรมการ

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จได้ด้วยความช่วยเหลือแนะนำอย่างดียิ่งจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์
ดร.วิจิตร วรุตบางกูร ผู้ช่วยศาสตราจารย์สมสรร วงษ์อนุญ้อย อาจารย์ ดร.ประชุม รอดประเสริฐ
และอาจารย์อรพรรณ ตันตเจริณรัตน์ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้ด้วย

นอกจากนี้ ผู้วิจัยขอขอบคุณ นายอำเภอ ครูใหญ่โรงเรียนมัธยมศึกษา และครูใหญ่โรงเรียน
ประถมศึกษา ในเขตการศึกษา 8 ที่ได้กรุณาเสียสละเวลาตอบแบบสอบถาม เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูล
สำหรับการวิจัยในการทำปริญญานิพนธ์ครั้งนี้

บุญรัตน์ วงศ์ใหญ่

สารบัญ

บทที่	หน้า
1	บทนำ 1 ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า 4 ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า 4 ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า 4 คำจำกัดความเฉพาะ 5 สมมุติฐานในการวิจัย 7
2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 8 ประชาธิปไตย : ความหมาย 8 คุณลักษณะประชาธิปไตย 9 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะประชาธิปไตย 15 ความเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตย 16
3	วิธีดำเนินการ 19 เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล 19 วิธีการสร้างเครื่องมือ 20 วิธีการรวบรวมข้อมูล 22 วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล 22 สถิติที่ใช้ในการวิจัย 22
4	ผลการค้นคว้า 24 ทัศนะของนายอำเภอและครูใหญ่ที่มีต่อศึกษาศึกษาการอำเภอโดยส่วนรวม ... 24 การเปรียบเทียบความเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตยของศึกษาศึกษาการอำเภอ ที่มีการศึกษา ประสบการณ์และอายุแตกต่างกัน 25

การเปรียบเทียบทัศนะของนายอำเภอและครูใหญ่เกี่ยวกับความเป็นผู้นำ แบบประชาธิปไตยของศึกษาธิการอำเภอ	34
5 บทย่อ สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ	36
บทย่อ	36
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	36
กลุ่มตัวอย่าง	36
วิธีดำเนินการวิจัย	36
การวิเคราะห์ข้อมูล	36
สรุปผลการค้นคว้า	37
การอภิปรายผล	38
ข้อเสนอแนะ	43
ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป	45
บรรณานุกรม	46
ภาคผนวก	51

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1	ทัศนะของนายอำเภอและครูใหญ่ที่มีต่อศึกษานิเทศก์อำเภอโดยส่วนรวม 24
2	การเปรียบเทียบทัศนะของนายอำเภอต่อศึกษานิเทศก์อำเภอที่มีการศึกษาสูง กับศึกษานิเทศก์อำเภอที่มีการศึกษาต่ำ 26
3	การเปรียบเทียบทัศนะของนายอำเภอต่อศึกษานิเทศก์อำเภอที่มีประสบการณ์มาก กับศึกษานิเทศก์อำเภอที่มีประสบการณ์น้อย 27
4	การเปรียบเทียบทัศนะของนายอำเภอต่อศึกษานิเทศก์อำเภอที่มีอายุมากกับ ศึกษานิเทศก์อำเภอที่มีอายุน้อย 29
5	การเปรียบเทียบทัศนะของครูใหญ่ต่อศึกษานิเทศก์อำเภอที่มีการศึกษาสูงกับ ศึกษานิเทศก์อำเภอที่มีการศึกษาต่ำ 30
6	การเปรียบเทียบทัศนะของครูใหญ่ต่อศึกษานิเทศก์อำเภอที่มีประสบการณ์มาก กับศึกษานิเทศก์อำเภอที่มีประสบการณ์น้อย 32
7	การเปรียบเทียบทัศนะของครูใหญ่ต่อศึกษานิเทศก์อำเภอที่มีอายุมากกับศึกษานิเทศก์ อำเภอที่มีอายุน้อย 33
8	การเปรียบเทียบทัศนะของนายอำเภอและครูใหญ่เกี่ยวกับความเป็นผู้นำแบบ ประชาธิปไตย คำนวณการวัดผล คำนวณสัมฤทธิ์ผล และค่านิยม ของศึกษานิเทศก์อำเภอ 34

ในการบริหารหน่วยงานไม่ว่าหน่วยงานของรัฐหรือของเอกชน ผู้ที่มีบทบาทและมีความสำคัญยิ่งต่อการดำเนินงานก็คือ ผู้บริหารของหน่วยงานนั้น เพราะผู้บริหารจะเป็นผู้ดำเนินกิจการต่าง ๆ ในหน่วยงาน รวมถึงควบคุมบังคับบัญชา ริเริ่มกิจกรรมต่าง ๆ โดยมีสมาชิกหน่วยงานให้ความร่วมมือ แต่ความร่วมมือของสมาชิกจะมีมากหรือน้อย ผลงานจะสำเร็จหรือไม่ขึ้นอยู่กับความเป็นผู้นำ โดยเฉพาะผู้นำในทางการบริหารงาน (Administrative Leadership) แล้วจะทำหน้าที่เกี่ยวกับการอำนวยการ การจูงใจ การริเริ่ม การประนีประนอม และการประสานงาน พฤติกรรมของผู้บริหารจะดำเนินไปได้ก็อาศัยอำนาจหน้าที่ (Authority) และอำนาจบารมี (Power) เป็นเครื่องมือในลักษณะที่เป็นทางการ (Formal) และไม่เป็นทางการ (Informal) ทั้งนี้เพื่อให้เกิดพลังร่วมในหน่วยงาน มุ่งให้การดำเนินงานบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ (สมพงษ์ เกษมสิน 2521 : 220)

ผู้นำยังจำแนกออกได้เป็นหลายแบบแตกต่างกันไปแล้วแต่เวลา สถานการณ์ และสถานที่ มีนักวิชาการให้ความเห็นไว้แตกต่างกัน เช่น นักจิตวิทยาสังคม ให้ความเห็นว่าลักษณะของผู้นำย่อมขึ้นอยู่กับลักษณะโครงสร้างของสังคม เพราะลักษณะของสังคมที่ต่างกัน จะเป็นเครื่องกำหนดลักษณะแตกต่างกันของผู้นำด้วย ส่วนนักสังคมวิทยาเห็นว่าลักษณะของผู้นำจะเป็นแบบใดย่อมขึ้นอยู่กับสถานการณ์ (Situation) ของสังคมหรือหน่วยงานแต่ละแห่ง เพราะผู้นำก็คือบุคคลธรรมดาที่จะต้องปรับปรุงตนเองให้เข้ากับสภาวะแวดล้อมและสถานการณ์แวดล้อมเสมอ ฮาสดราจารย์เอ็ดวิน บี ฟลิปโป (B. Flippo, 1966 : 230 - 232) ได้ให้ข้อคิดเห็นว่าการจะพิจารณาว่าผู้นำมีลักษณะใดนั้นจะเห็นได้จากพฤติกรรมของผู้นำและลักษณะการดำเนินงานของหน่วยงาน เช่น พิจารณาจากลักษณะและวิธีการใช้อำนาจในการพิจารณาโดยวิธีนี้อาจแยกผู้นำออกได้เป็น 3 แบบ คือ

1. ผู้นำแบบอัตตานิยม (Autocratic Leaders) ผู้นำแบบนี้เรียกว่า "แบบอิตาชิปไทย" เป็นผู้นำประเภทที่ใช้อำนาจเป็นใหญ่มีลักษณะถือตัวและเชื่อมั่นในตนเองมาก

วินิจฉัยสั่งงานด้วยตนเอง รับผิดชอบงานทุกอย่าง การออกระเบียบคำสั่งใด ๆ นั้น มุ่งให้สมาชิกเชื่อฟังและปฏิบัติตามโดยไม่มีข้อโต้แย้ง

2. ผู้นำแบบเสรีนิยม (Laissez - faire Leaders) ผู้นำแบบนี้มักทำหน้าที่คล้ายบุรุษไปรษณีย์ การใช้อำนาจควบคุมสมาชิกมีน้อยมากปล่อยให้สมาชิกมีอิสระเสรีเต็มที่ในการที่จะวินิจฉัยสั่งงาน ขาดความรับผิดชอบต่อ ไม่มีการควบคุมการปฏิบัติงานและประเมินผลงานที่ปฏิบัติไปแล้ว

3. ผู้นำแบบประชาธิปไตย (Democratic Leaders) ผู้นำแบบนี้เป็นแบบอย่างที่ดีกว่าคือที่สุดและอำนวยความสะดวกในการบริหารงานมากที่สุด ผู้นำแบบนี้เรียกว่าเป็นพวกใจกว้างยอมรับความคิดเห็นของสมาชิกให้โอกาสแก่สมาชิกในการกำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์ มีการพิจารณาตัดสินใจร่วมกัน การบริหารงานกระทำไปในนามของสมาชิก มุ่งหวังให้เกิดความสามัคคี ร่วมมือร่วมใจในการทำงาน

จากการศึกษาของ โรเบิร์ต อาร์ เบล็ค (Robert R.Blake) เจน เอส มอตตัน (Jane S. Mouton) และ เรนลิส ไลเคิร์ต (Rensis Likert) พบว่า ความเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตยเป็นแบบที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดสำหรับทุกสถานการณ์ (สมัยศ นาวีการ 2522 : 419) ดังนั้นหน่วยงานใดที่มีผู้นำแบบประชาธิปไตยบริหารงานก็ย่อมจะอำนวยความสะดวกให้งานบรรลุตามเป้าหมายมีประสิทธิภาพมากที่สุดด้วย

ศึกษาศึกษาอำเภอเป็นผู้นำการศึกษา ทำหน้าที่บริหารการศึกษาในฐานะหัวหน้าสำนักงานศึกษาศึกษาอำเภอ เป็นผู้แทนของกระทรวงศึกษาศึกษาปฏิบัติหน้าที่ช่วยนายอำเภอในการปฏิบัติราชการอันเป็นหน้าที่ของกระทรวงศึกษาศึกษาภายในอำเภอ (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาศึกษา 2519 : 3) การบริหารงานของศึกษาศึกษาอำเภอยอมจะส่งผลต่อการพัฒนาการศึกษาในท้องถิ่นด้วย เพราะศึกษาศึกษาอำเภอมีความใกล้ชิดกับผู้บริหารการศึกษา ครู อาจารย์และนักเรียนมาก จะมีส่วนช่วยสร้างเสริมให้การศึกษานในท้องถิ่นเจริญก้าวหน้า เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ทั้งนี้ เพราะศึกษาศึกษาอำเภอมีบทบาทและหน้าที่โดยตรงในการพัฒนาการศึกษาของท้องถิ่นอยู่แล้ว (บุญถิ่น อัตถากร 2515 : 17) นอกจากศึกษาศึกษาอำเภอจะเป็นผู้บริหารการศึกษาแล้ว ยังทำหน้าที่ประสานงานและสร้างสัมพันธ์อันดีกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องและหน่วยราชการต่าง ๆ เพื่อระดมทรัพยากรในการพัฒนาการศึกษาในอำเภอที่

ปฏิบัติงานอยู่ให้บรรลุตามเป้าหมาย ตามความต้องการของท้องถิ่นและของประเทศอีกด้วย (เบ็ดเตล็ด ๓ นศร. 2517 : 26) ดังนั้นลักษณะความเป็นผู้นำของศึกษานิเทศก์อำเภอ จะมีอิทธิพลต่อการบริหารการศึกษาภายในอำเภอนั้นเพราะถ้าศึกษานิเทศก์อำเภอมีความเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตยก็จะส่งผลให้การบริหารงานประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย และเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้บริหารการศึกษาในโรงเรียน ครู และอาจารย์ในท้องถิ่นนั้นด้วย

เขตการศึกษา 8 เป็นเขตการศึกษาที่อยู่ในภาคเหนือของประเทศไทย ซึ่งประกอบไปด้วย จังหวัด แม่ฮ่องสอน เชียงใหม่ ลำปาง ลำพูน น่าน แพร่ เชียงราย และพะเยา (สำนักงานศึกษานิเทศก์ เขต 8 2521 : 2) ผู้บริหารการศึกษาจากการประเมินผลของ กองการเจ้าหน้าที่ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษานิเทศก์ในปี พ.ศ. 2523 เท่าที่ปรากฏยัง ปฏิบัติงานไม่ได้ดั่งดีเท่าที่ควร ขาดการประสานงานและยังไม่สามารถปรับตัวเข้ากับ ความก้าวหน้าทางวิชาการใหม่ ๆ ควรจะต้องแก้ไขปรับปรุงโดยรีบด่วน (กองการเจ้าหน้าที่ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษานิเทศก์ 2523 : 1 - 2) และในขณะเดียวกันจากจำนวน ประชากรของเขตการศึกษา 8 ทั้งหมด 3,968,294 คน มีผู้อยู่ในระบบการศึกษาปี พ.ศ. 2520 ประมาณร้อยละ 17.59 ของประชากรรวมทั้งเขต หากเปรียบเทียบการศึกษาประเภท และระดับต่าง ๆ ในเขตการศึกษานี้ โดยเทียบนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 รุ่นปีการศึกษา 2508 เท่ากับ 100 53 คนที่มีโอกาสเรียนถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 15 คนที่เรียนถึง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 12 คนที่เรียนต่อในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 11 คนที่เรียนถึงชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 3 3 คนเท่านั้นที่เรียนในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 และศึกษาต่อถึงชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 5 สายสามัญ 1 คนเข้าเรียนในสายฝึกหัดครูระดับ ป.กศ. 2 คนเรียนต่อในสาย อาชีวศึกษา 1 คนที่สามารถเข้าเรียนในมหาวิทยาลัยและสถาบันเทียบเท่าซึ่งอัตรานี้นับว่า อยู่ในระดับต่ำเมื่อเปรียบเทียบกับเขตการศึกษาอื่น ๆ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา แห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี 2522 : 1) ดังนั้นการวิจัยเพื่อการศึกษาความเป็นผู้นำ แบบประชาธิปไตยของศึกษานิเทศก์อำเภอในเขตการศึกษา 8 จะเป็นจุดเริ่มต้นที่จะนำไปสู่ การพัฒนา ปรับปรุงให้ผู้บริหารศึกษาระดับอำเภอให้ปฏิบัติงานได้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาความเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตยของศึกษานิเทศก์อำเภอที่มีระดับการศึกษา ประสบการณ์และอายุแตกต่างกัน
2. เพื่อเปรียบเทียบความเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตยของศึกษานิเทศก์อำเภอในทัศนะของนายอำเภอ ครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษาและครูใหญ่โรงเรียนมัธยมศึกษา

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

ผลการศึกษาในครั้งนี้จะเป็นข้อมูลพื้นฐานให้ศึกษานิเทศก์อำเภอทราบว่า มีความเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตยเพียงใดและเสนอสถาบันพัฒนาผู้บริหาร สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงศึกษาธิการ เพื่อวางแผนพัฒนาและปรับปรุงศึกษานิเทศก์อำเภอให้มีความเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตยให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นในโอกาสต่อไป

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

การวิจัยครั้งนี้จะศึกษาความเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตยของศึกษานิเทศก์อำเภอในเขตการศึกษา 8 ซึ่งประกอบด้วยจังหวัด แม่ฮ่องสอน เชียงใหม่ ลำปาง ลำพูน น่าน แพร่ เชียงราย และพะเยา ในปีการศึกษา 2524 ระหว่างเดือนตุลาคมถึงเดือนธันวาคม ปี พ.ศ. 2524 การศึกษาในครั้งนี้ใช้วิธีสุ่มแบบง่าย (Simple Random Sampling) ได้อำเภอในเขตการศึกษา 8 ที่ใช้ในการศึกษา 40 อำเภอ โรงเรียนมัธยมศึกษาและโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอละ 2 และ 3 โรงเรียนตามลำดับ ใช้นายอำเภอกลุ่มตัวอย่างเพื่อทำการศึกษา 40 คน ครูใหญ่โรงเรียนมัธยมศึกษาเพื่อทำการศึกษา 80 คน และครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษาเพื่อทำการศึกษา 120 คน รวมกลุ่มตัวอย่างเพื่อทำการศึกษาทั้งสิ้น 240 คน

1. กลุ่มตัวอย่าง

- 1.1 นายอำเภอที่อยู่ในเขตการศึกษา 8 จำนวน 40 คน
- 1.2 ครูใหญ่โรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตการศึกษา 8 จำนวน 80 คน
- 1.3 ครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษาในเขตการศึกษา 8 จำนวน 120 คน

กลุ่มตัวอย่างใน 1.1 1.2 และ 1.3 ได้มาโดยวิธีสุ่มแบบง่าย (Simple Random Sampling) จะได้กลุ่มตัวอย่าง 240 คน

2. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

2.1 ตัวแปรอิสระ ตัวแปรอิสระที่จะศึกษาได้แก่

2.1.1 ตำแหน่งหน้าที่ ได้แก่

2.1.1.1 นายอำเภอ

2.1.1.2 ครูใหญ่โรงเรียนมัธยมศึกษา

2.1.1.3 ครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษา

2.1.2 คุณสมบัติของศึกษานิเทศก์อำเภอ ได้แก่

2.1.2.1 การศึกษา จำแนกออกเป็น 2 ระดับคือ การศึกษาสูง หมายถึง วุฒิปริญญาตรีขึ้นไป และการศึกษาค่ำ หมายถึง วุฒิต่ำกว่าปริญญาตรี

2.1.2.2 ประสบการณ์ในการทำงาน หมายถึง อายุราชการ จำแนกออกเป็น 2 ระดับ คือ ประสบการณ์มาก หมายถึง อายุราชการตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป และประสบการณ์น้อย หมายถึง อายุราชการต่ำกว่า 10 ปีลงมา

2.1.2.3 อายุ จำแนกออกเป็น 2 ระดับ คือ อายุมาก หมายถึง อายุตั้งแต่ 40 ปีขึ้นไป และอายุน้อย หมายถึง อายุต่ำกว่า 40 ปีลงมา

คำจำกัดความเฉพาะ

1. ความเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตย หมายถึง ลักษณะนิสัย ทศนคติ บุคลิกภาพ ความเชื่อ แนวความคิดและการปฏิบัติงานที่เป็นประชาธิปไตยซึ่งประกอบด้วย 3 องค์ประกอบใหญ่ ๆ คือ คารวธรรม สามัคคีธรรม และปัญญาธรรม

1.1 คารวธรรม (Respect of Individual) หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงถึงความเคารพ ความนับถือและความนอบน้อม ได้แก่ การเคารพและการให้เกียรติ

ซึ่งกันและกัน การยอมรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน มีความเป็นธรรม มีใจกว้างพร้อมที่จะรับความคิดใหม่ การเคารพในสิทธิของผู้อื่นและการมีจิตใญ่ติธรรม

1.2 สามัคคีธรรม (Sharing, Participating and Co-operating) หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงถึงความสามัคคีกลมเกลียวกัน ความพร้อมเพรียง ความปรองดองกัน ได้แก่ การให้ความร่วมมือในการทำงานตามที่ได้ตกลงและวางแผนร่วมกัน การรู้จักการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน การมอบหมายงานให้รับผิดชอบ การแบ่งปันวัสดุต่าง ๆ ให้กับผู้ร่วมงาน การแบ่งปันความสุข การประสานงานกันและการรู้จักทำงานเป็นกลุ่มเพื่อเกิดประโยชน์ในการดำเนินงาน ประสิทธิภาพของงานและผู้ร่วมงานโดยส่วนรวม

1.3 ปัญญาธรรม (Faith in the Method of Intelligence) หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงถึงความรอบรู้ ความรู้ทั่วไป และความฉลาดที่เกิดจากการเรียนและคิดได้แก่ ความมีเหตุผล ความมีวิจาร์ณญาณ รู้จักใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์แก้ปัญหาในการปฏิบัติงาน มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความปรารถนาที่จะให้งานก้าวหน้า สนใจในความคิดและผลงานแรกเริ่มของผู้อื่น ประเมินผลงานของตนเองและผู้อื่นเสมอ

2. ศึกษาธิการอำเภอ หมายถึง ข้าราชการส่วนภูมิภาค สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งเป็นหัวหน้าสำนักงานศึกษาธิการอำเภอ ในเขตการศึกษา 8

3. ครูใหญ่

3.1 ครูใหญ่โรงเรียนมัธยมศึกษา หมายถึง ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ในเขตการศึกษา 8 ในตำแหน่ง ครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ และผู้อำนวยการ สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

3.2 ครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษา หมายถึง ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ในเขตการศึกษา 8 ในตำแหน่งครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ และผู้อำนวยการ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ

4. นายอำเภอ หมายถึง ข้าราชการ สังกัดกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ทำหน้าที่บริหารงานในอำเภอ ในเขตการศึกษา 8 เป็นหัวหน้าหน่วยงานของข้าราชการทุกสังกัดในอำเภอ

สมมุติฐานในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้ตั้งสมมุติฐานเพื่อทำการทดสอบดังนี้

1. ศึกษาธิการอำเภอโดยส่วนรวมมีความเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตยในแต่ละด้านอยู่ในระดับสูง
2. ศึกษาธิการอำเภอที่มีการศึกษา ประสบการณ์ และอายุแตกต่างกัน มีความเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตยแตกต่างกัน
3. นายอำเภอและครูใหญ่ มีทัศนะเกี่ยวกับความเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตยของศึกษาธิการอำเภอแตกต่างกัน

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาวิจัยเรื่องนี้ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแยกออกเป็นหัวข้อใหญ่ ๆ ดังนี้คือ ประชาธิปไตย ความหมาย คุณลักษณะของประชาธิปไตย ความเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตย

ประชาธิปไตย : ความหมาย

คำว่าประชาธิปไตยเกิดขึ้นตั้งแต่ในประเทศกรีกเมื่อประมาณ 2,000 ปีมาแล้ว เรียกตามภาษากรีกว่า "Democratia" หรือในภาษาอังกฤษว่า "Democracy" ซึ่ง "Cracy" มาจากคำว่า "Kratein" หรือ "Kratos" แปลว่า "การปกครอง" ส่วน "Demo" หรือ "Demos" หมายถึง "ประชาชน" ฉะนั้นคำว่า "ประชาธิปไตย" หรือ "Democracy" ซึ่งแปลว่า การปกครองโดยประชาชน คือ ประชาชนมีอำนาจสูงสุด (บัญญัติ ปุຍเปຍ 2518 : 10) ประชาธิปไตยยังเป็นทั้งแนวความคิด อุดมการณ์ ระบบการเมือง การปกครอง และวิธีการดำเนินชีวิตตลอดจนสัมพันธ์ภาพระหว่างบุคคลในสังคมประชาธิปไตยเป็นระบบการปกครองในแบบอุดมคติที่สังคมต่าง ๆ ส่วนมากพยายามที่จะยึดถือเป็นหลักในการบริหารประเทศ ลอค (Locke) กับ รูสโซ (Rousseau) กล่าวว่าไว้ว่า ประชาธิปไตยเป็นระบบการปกครองระบบการดำเนินชีวิตที่ดีที่สุดและประวัติศาสตร์ของมนุษยชาติและสังคมต่าง ๆ จะมีการพัฒนาไปสู่ระบบการปกครองและระบบการดำเนินชีวิตแบบประชาธิปไตย (หินพันธุ์ นาคะตะ 2517 : 48) ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ โทมัส เจฟเฟอร์สัน (Thomas Jofferson) ที่ว่า ระบบการปกครองและระบบการดำเนินชีวิตแบบประชาธิปไตย มีสิ่งชั่วร้ายน้อยที่สุด (ไฟโรจน์ ชัยนาม 2514 : 74) วากเนอร์และกรีน (Wagner and Green. 1955 : 21) ได้สรุปความหมายของประชาธิปไตยไว้ 6 ข้อ คือ

1. บุคคลมีสิทธิและโอกาสเท่าเทียมกัน
2. ประชาชนปกครองเองทั้งโดยทางตรงหรือผ่านผู้แทนที่ประชาชนเลือกมา

3. บุคคลมีเสรีภาพในการพูด เขียน ประชุม และการร้องเรียน
4. บุคคลมีเสรีภาพในการดำรงชีวิต
5. บุคคลมีสิทธิแสวงหาความสำเร็จให้แก่ตนเองเท่าที่สามารถจะทำได้และตั้งใจที่จะทำและมีสิทธิแห่งความสำเร็จนั้น
6. มีความเคารพต่อกฎหมาย หมู่มากและมีความรับผิดชอบ

หนังสือสารานุกรมสังคมวิทยา (Encyclopedia of the Social Sciences) ได้สรุปประชาธิปไตยได้เป็น 3 ระบบ คือ

1. ประชาธิปไตยในระบบการเมือง การปกครอง (Political Democracy) เป็นประชาธิปไตยที่เน้นถึงรูปแบบของรัฐบาล ระบบการปกครอง การกำหนดให้มีรัฐธรรมนูญ รัฐสภา ตลอดจนการจัดตั้งองค์การต่าง ๆ ตามปรัชญาของประชาธิปไตย

2. ประชาธิปไตยในระบบเศรษฐกิจ (Economic Democracy) เป็นเรื่องของการจัดระบบเศรษฐกิจในสังคมแบบเสรีนิยม คุ้มครองสิทธิและแรงงาน เคารพสิทธิปัญญาของบุคคล ประกันสิทธิเสรีภาพในการประกอบอาชีพ การสร้างพลังต่อรอง (Bargaining Power) ในทางเศรษฐกิจและแรงงาน การกระจายรายได้อย่างเป็นธรรมในสังคมเพื่อลดความเหลื่อมล้ำค่าสูงในทางเศรษฐกิจ

3. ประชาธิปไตยในระบบบุคลิกภาพหรือวิถีชีวิตของบุคคล (Democratic Personality) มุ่งถึงการประพฤติปฏิบัติของบุคคลในเชิงพฤติกรรมศาสตร์เพราะถือว่าประชาธิปไตยเป็นวิถีทางการดำเนินชีวิตของบุคคล (Democracy as a way of life) ในสังคม เช่น การเคารพสิทธิของผู้อื่น การมีวินัยต่อตนเอง ต่อสังคม การรับผิดชอบต่อหน้าที่ ตลอดจนการใช้สิทธิของตนอย่างสมบูรณ์ ภายในขอบเขตของกฎหมาย และกติกาของสังคม การรู้จักวิพากษ์วิจารณ์อย่างมีเหตุผล

คุณลักษณะประชาธิปไตย

ประชาธิปไตยมิได้มีความหมายแต่เพียงค่านปกครองเท่านั้นแต่ยังหมายถึงความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์อีกด้วย วิธีในการดำรงชีวิตมนุษย์หรือสัมพันธ์ภาพระหว่างมนุษย์แบบประชาธิปไตย มีอยู่ 3 ลักษณะ คือ (กรมสามัญศึกษา 2515 : 105)

1. มีความเคารพซึ่งกันและกัน (Respect of Individual) หรือเรียกว่า "คารวธรรม" ถือว่าทุกคนมีสิ่งที่อยู่ในตัวเองพร้อมที่จะทำประโยชน์ให้แก่หมู่คณะได้ การรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นโดยความเคารพจึงเป็นการสมควรอย่างยิ่ง

2. มีการร่วมมือประสานงานและแบ่งงานกันทำ (Sharing, Participating and Co-operating) หรือเรียกว่า "สามัคคีธรรม" หมายความว่าเมื่อเราจะทำงานใด ๆ เราก็มีการร่วมมือร่วมใจแบ่งงานกันไปตามความรู้ ความสามารถ ผู้ที่มีความรู้ความสามารถในทางใดก็ใช้ ความรู้ความสามารถของตนทางนั้น มีการร่วมมือประสานงานกันทุกฝ่ายและพยายามทำงานที่ตนได้รับมอบหมายหรือรับอาสาให้แล้วเสร็จตามที่รับผิดชอบ

3. เชื่อในวิธีการแห่งปัญญา (Faith in Method of Intelligence) หรือเรียกว่า "ปัญญาธรรม" กล่าวคือการกระทำกิจการใด ๆ ต้องไม่ทำไปตามกำลังผลักดันของหมู่พวกแต่เพียงอย่างเดียว แต่ต้องทำงานไปด้วยความคิดไตร่ตรองอย่างรอบคอบหรือทำตามวิธีการทางวิทยาศาสตร์ซึ่งบางทีเสียงข้างมากอาจเป็นเสียงที่โง่เขลาเบาปัญญา หากเหตุผลที่คือนำภัยพิบัติให้ประชาชนไทยจะดำรงอยู่ได้ก็เพราะสมาชิกของสังคมมีเหตุผล รู้จักใช้วิจารณ์ญาณในการตัดสินใจ

สาโรช บัวศรี ได้สรุปคุณลักษณะที่เป็นประชาธิปไตยแบบไทยว่า ประชาธิปไตยในทางสังคมหมายถึงสัมพันธภาพระหว่างบุคคล มีลักษณะ 3 ประการคือ ประการแรก มีการเคารพซึ่งกันและกันและคนทุกคนต้องให้เกียรติซึ่งกันและกันคือ "คารวธรรม" นั้นเอง ประการที่สอง มีการแบ่งปัน ร่วมงานกันและประสานงานกัน เช่น การแบ่งงานกันทำ วางแผนร่วมกัน ประสานในกิจการต่าง ๆ ซึ่งอาจเรียกว่า "สามัคคีธรรม"

ประการที่สาม มีความเชื่อมั่นในวิธีการแห่งปัญญา อาจพูดได้ว่าหมายถึง "ปัญญาธรรม" คือจะทำอะไรต้องใช้ปัญญาเป็นเครื่องเหนี่ยวรั้งและเตือนสติให้ทำแต่ในทางที่ดีและเป็นคุณธรรม (สาโรช บัวศรี 2503 : 5 - 6)

วีรยุทธ วิเชียรโชติ ได้แสดงทัศนคติคุณลักษณะความเป็นประชาธิปไตยไว้ว่า บุคคลที่จะมีคุณลักษณะประชาธิปไตยต้องมีองค์ประกอบต่อไปนี้คือ

1. คารวธรรม คือการเคารพในสิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีในความเป็นมนุษย์ซึ่งกันและกัน

2. สามัคคีธรรม คือการร่วมประชุมปรึกษาหารือกันตั้งแต่ขั้นของการวางแผน ปฏิบัติงานร่วมมือกันแบบ เคียงบ่าเคียงไหล่และประเมินผลงานร่วมกันโดยทุกคนมีความรับผิดชอบ ต่องานและตำแหน่งหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย

3. ปัญญาธรรม คือการใช้ปัญญาคำเนิงงานตามวิธีการทางวิทยาศาสตร์

4. วินัยธรรม เป็นกลไกที่สร้างความพอเหมาะ พอดีและชอบเขตสิทธิ เสรีภาพ ตลอดจนการสร้างควมสำนึกในหน้าที่ควบคู่กันไปกับการใช้เสรีภาพ

5. คุณธรรม คือคุณความดีประจำใจ เช่น การมีศีลธรรม ยุติธรรม ความซื่อสัตย์ และมีความสามารถในการควบคุมตนเองเกี่ยวกับความโลภ โกรธ หลง (วีรยุทธ วิเชียรโชติ 2516 : 152 - 155)

ณรงค์ สิ้นสวัสดิ์ ได้สรุปคุณลักษณะความเป็นประชาธิปไตยไว้ดังนี้คือ

1. เชื่อในความสามารถของมนุษย์ หมายความว่า จะต้องเชื่อว่ามนุษย์โดยทั่ว ๆ ไปในสังคมมีความสามารถที่จะตัดสินใจว่าจะอะไรควรอะไรไม่ควร มีความสามารถพิจารณา นโยบายทางการเมือง มีความสามารถที่จะเลือกผู้นำที่ดี

2. ยอมรับฟังความคิดเห็นของคนอื่นและกล้าแสดงความคิดเห็น คนที่มีคุณลักษณะ ประชาธิปไตยจะต้องไม่คิดว่าความคิดของใครคนใดคนหนึ่งจะถูกต้องและดีเสมอไปและก็ต้อง กล้าแสดงความคิดเห็นของตัวเองออกไปถึงแม้จะค้านความเห็นของคนอื่นก็ตาม สรุปก็คือ จะต้องไม่มีบุคลิกภาพเผด็จการ

3. รู้จักขอบเขตของ สิทธิ หน้าที่ และเสรีภาพ ในระบอบประชาธิปไตยนั้นมีทั้ง สิทธิและหน้าที่ควบคู่กันไป เช่น สิทธิในร่างกาย ทรัพย์สิน มีเสรีภาพในการแสดงออก ซึ่งความคิดเห็นรวมทั้งการประท้วงรัฐบาลแต่ก็รู้ว่าสิทธิและเสรีภาพนั้นมีขอบเขตอยู่ตรงไหน

4. ต้องคิดว่าคนมีประสิทธิภาพทางการเมือง (Political efficacy) หมายความว่าบุคคลจะต้องเชื่อว่าเขาสามารถก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงทางการเมือง ได้ อาจเป็นโดยการเลือกตั้ง เช่น การช่วยเหลือผู้สมัครที่ตนเห็นว่าดี หาเสียงหรือเดินขบวน ประท้วงการกระทำหรือการไม่กระทำบางอย่างของรัฐบาล เพราะถ้าคิดว่าตนเองไม่มี ประสิทธิภาพทางการเมืองเลยคน ๆ นั้นก็จะไม่คิดวาระบอบประชาธิปไตยกับระบอบเผด็จการ แตกต่างกันอย่างไร

5. จะต้องให้ความสำคัญอย่างมากแก่เสรีภาพ ผู้ที่มีความเชื่อในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยจะต้องเห็นว่า เสรีภาพเป็นสิ่งที่สำคัญเสรีภาพในสิ่งที่เขาต้องการทำ ทรายเท่าที่ไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น การแสดงออกซึ่งความคิดเห็น การใช้ทรัพย์สินของตน ตามใจชอบ การใช้เวลาทำสิ่งที่ตนต้องทำ คนจำนวนมากหลบหนีออกมาจากประเทศเผด็จการ เพราะเขาคิดว่าเสรีภาพคือสิ่งสำคัญต่อการเป็นมนุษย์ แต่คนที่มองไม่เห็นความสำคัญของ เสรีภาพก็จะไม่รู้สึกรู้สีก้อคิดแม้จะขาดเสรีภาพไปเพราะฉะนั้นคนที่นิยมในระบอบประชาธิปไตย จะต้องให้ความสำคัญอย่างมากแก่เสรีภาพด้วย

6. การรู้จักทำงานร่วมกันอย่างมีวินัยหมายถึง การทำงานเป็นหมู่คณะ จะต้อง รู้จักการทำงานร่วมกัน รู้จักการทำงานเป็นทีมไม่เก่งเฉพาะคนใดคนหนึ่ง

7. การรู้จักแพ้รู้จักชนะ เป็นสาเหตุสำคัญประการหนึ่งของสาเหตุของความสำเร็จ ในการใช้ระบอบประชาธิปไตย เปิดโอกาสให้มีการแข่งขันกันระหว่างกลุ่มต่าง ๆ ที่จะเข้าไป บริหารประเทศ เมื่อพรรคใดชนะการเลือกตั้ง พรรคที่แพ้จะต้องมีน้ำใจเป็นนักกีฬาแสดง ความยินดีแก่ผู้ชนะ ไม่พาลหาเรื่องที่จะโค่นล้มผู้ชนะโดยผิดทำนองคลองธรรม (ณรงค์ สินสวัสดิ์ 2520 : 119 - 122)

ทินพันธุ์ นาคะตะ ได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมว่า บุคคลที่มีจิตใจแบบประชาธิปไตย ต้องมีลักษณะดังนี้

1. สนับสนุนหลักการปกครองแบบประชาธิปไตย
2. ยึดมั่นในความสำคัญและศักดิ์ศรีของบุคคล จะต้องมีความเชื่อมั่นในความ

เสมอภาคและเคารพในสิทธิเสรีภาพของบุคคล

3. ต้องเคารพในกติกาของการปกครอง
4. การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองและการปกครอง
5. มีความสำนึกในหน้าที่พลเมืองและเชื่อมั่นในตนเอง
6. มองโลกในแง่ดีและวางใจผู้อื่น
7. รู้จักการวิพากษ์วิจารณ์อย่างมีเหตุผลและในทางสร้างสรรค์
8. จะต้องไม่มีจิตใจเป็นเผด็จการ

(ทินพันธุ์ นาคะตะ 2517 : 8)

ชัยอนันต์ สมุทวณิช ได้ให้ทัศนะของบุคคลที่มีคุณลักษณะประชาธิปไตยว่า จะต้องเป็นผู้ที่มีใจกว้างที่จะพิจารณาปัญหาต่าง ๆ ด้วยวิจาร์ณญาณ อาศัยการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกันก่อนที่จะตัดสินใจ รู้จักประนีประนอม ไม่ตัดสินปัญหาข้อขัดแย้งด้วยการใช้กำลังรุนแรง มีขันติธรรม อคทนรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นตลอดจนยอมรับความเสมอภาคระหว่างบุคคลเป็นต้น (ชัยอนันต์ สมุทวณิช 2520 : 24)

ฐะปะนีย์ นาครทรรพ ได้จำแนกผู้ที่มีคุณลักษณะประชาธิปไตยไว้ดังนี้คือ

1. มีความเข้าใจในสิทธิและหน้าที่ของตนในขอบเขตของประชาธิปไตย
2. เชื่อมมั่นในหลักการของประชาธิปไตย
3. มีจิตใจเป็นประชาธิปไตย มีเหตุผลและใช้สติปัญญา
4. มีความรับผิดชอบ
5. เคารพในสิทธิและหน้าที่ของผู้อื่น
6. รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น
7. ให้ความร่วมมือต่อคณะหรือกลุ่ม
8. มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

(ฐะปะนีย์ นาครทรรพ 2517 : 30 - 31)

ความคิดเห็นของฐะปะนีย์ นาครทรรพ นี้สอดคล้องกับความคิดเห็นของ ชไนค์แมน (Schneideman. 1945 : 19 - 27) ที่ว่าประชาชนที่อยู่ในสังคมประชาธิปไตยจะต้องมีน้ำใจเป็นประชาธิปไตย มีทัศนคติที่ดีต่อประชาธิปไตยอย่างแน่นอน ฝังลึกไปในจิตใจของประชาชน ลักษณะหนึ่งของบุคคลในสังคมประชาธิปไตยคือจะต้องยอมรับว่าทุกคนมีคุณค่าเคารพในความคิดเห็น ความสามารถ เชื่อว่าทุกคนมีความสำคัญเท่าเทียมกันหรือยอมรับนับถือเอกัตบุคคลก็ได้

ส่วน ชงชัย ลักคนสุวรรณ ได้วิเคราะห์ตามทฤษฎีของไอแซงค์ (Eysenck) และกิลฟอร์ด (Guilford) พบว่าคนที่มีคุณลักษณะเป็นประชาธิปไตยจะต้องเป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบ (Responsibility) มีสามัคคีธรรม (Co-operatiing participati๑๑) ใจกว้าง (Open-minded) การคำนึงถึงผู้อื่น (Concern for Others) ความมีเอกศักดิ์แห่งตน (Self - dignity)

การเป็นพลเมืองดีในสังคมประชาธิปไตย (Democratic Citizenship) และความสนใจที่จะมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองและการปกครอง (Participant Citizenship) (ชิงชัย ลักคนสุวรรณ 2517 : 10 - 13) การวิเคราะห์ที่สอดคล้องกับทฤษฎีบุคลิกภาพประชาธิปไตย (Theory of Democratic Personality) ของ มิเชลิส (Michealis. 1963 : 36 - 42) ที่ว่าบุคลิกภาพประชาธิปไตย หมายถึง พฤติกรรมต่าง ๆ ของบุคคลต่อไปนี้คือการร่วมมือการมีส่วนร่วม ความรับผิดชอบ ความมีใจกว้าง ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การคำนึงถึงผู้อื่น การเคารพกติกาของสังคม ฉะนั้น จึงพอสรุปได้ว่าบุคคลจะมีคุณลักษณะประชาธิปไตยได้จะต้องมีองค์ประกอบดังต่อไปนี้คือ

1. การเคารพ (Respect of Individual) คือ การเคารพและการให้เกียรติซึ่งกันและกัน การยอมรับความคิดเห็นซึ่งกันและกัน มีความเป็นธรรม มีใจกว้างพร้อมที่จะรับความคิดใหม่ การให้อภัยในความผิดพลาดของผู้อื่น การยอมรับความเปลี่ยนแปลง การใช้เหตุผลและความจริงในการแก้ปัญหา การเสียสละ การรู้จักแพ้รู้จักชนะ การสนใจในปัญหาและความต้องการของผู้อื่น การให้ความช่วยเหลือผู้อื่น การมีน้ำใจที่ติดต่อเพื่อนมนุษย์ การไม่เห็นแก่ตัวไม่มุ่งทำลายผู้อื่น การเคารพในสิทธิผู้อื่นและการมีจิตใญ่ยุติธรรม

2. สามัคคีธรรม (Sharing, Participating and Co-operating) คือการให้ความร่วมมือในการทำงานตามที่ได้ตกลงและวางแผนร่วมกัน การรู้จักแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน การมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ใ้กับผู้ร่วมงาน การแบ่งปันความสุข การรวมพลังปัญญาและความคิด ภาระที่จะทำงานร่วมกับผู้อื่น การประสานงานกัน และการรู้จักการทำงานเป็นกลุ่มเพื่อเกิดประโยชน์ในการดำเนินงานประสิทธิภาพของงานและผู้ร่วมงานโดยส่วนรวม

3. ปัญญาธรรม (Faith in the Method of Intelligence) คือความมีเหตุผล ความมีวิจารณญาณ รู้จักใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์แก้ปัญหาในการปฏิบัติงาน มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความปรารถนาที่จะให้งานก้าวหน้า มีความผูกพันกับงาน มีความรับผิดชอบ มีวินัยในตนเอง มีความละเอียดรอบคอบ การใช้ความคิดและทฤษฎีใหม่ ๆ

ในการแก้ปัญหา สนใจในความคิดและผลงานแรกเริ่มของผู้อื่น ประเมินผลงานของตนเอง และผู้อื่นเสมอ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะประชาธิปไตย

จากงานวิจัยของ ชนะ นิลรัตน์ ที่ศึกษาทัศนคติแบบประชาธิปไตยของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในเขตการศึกษา 2 (ชนะ นิลรัตน์ 2519 : 43 - 44) พบว่า ปิตามารดาหรือผู้ปกครองที่ได้อบรมเลี้ยงดูเด็กแบบประชาธิปไตยน้อย ไม่เชื่ออำนาจต่อ ลักษณะความเป็นประชาธิปไตยเพราะส่วนใหญ่เน้นความเชื่อฟังโดยให้เด็กทำตามคำสั่งของ ปิตามารดาทำให้เด็กขาดโอกาสที่จะแสดงความคิดเห็นและร่วมมือในกิจกรรมต่าง ๆ และ เมื่อเด็กเข้ามาในโรงเรียน ครูก็มีการปกครองนักเรียนแบบประชาธิปไตยน้อยและนอกจากนี้ นักเรียนชายหญิงมีทัศนคติแบบประชาธิปไตยค่านคารวธรรม สามัคคีธรรม และปัญญาธรรม ไม่แตกต่างกัน

การศึกษาทัศนคติแบบประชาธิปไตยของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา ของ เรวัต แซ่ฮุย (เรวัต แซ่ฮุย 2519 : 42 - 47) พบว่า การเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย โดยมีแนวโน้มที่จะส่งเสริมให้นักศึกษาเกิดทัศนคติแบบประชาธิปไตยค่านคารวธรรมแต่ไม่ ส่งเสริมค่านสามัคคีธรรม ส่วนค่านปัญญาธรรมนั้นการเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยไม่มีความสัมพันธ์ต่อการวิจัยยังพบอีกว่า นักศึกษาชายกับนักศึกษาหญิงมีทัศนคติแบบประชาธิปไตย ค่านคารวธรรมแตกต่างกัน ส่วนค่านสามัคคีธรรมและปัญญาธรรมไม่แตกต่างกัน

การศึกษาของ ปัญญา ปุยเปี้ย เกี่ยวกับบุคลิกภาพประชาธิปไตยอาจารย์วิทยาลัยครู (ปัญญา ปุยเปี้ย 2518 : 65) พบว่าอาจารย์วิทยาลัยครูส่วนใหญ่มีบุคลิกภาพประชาธิปไตย ระดับปานกลาง

สุจิต บุญบงการ ได้ศึกษาเกี่ยวกับคุณลักษณะประชาธิปไตยและสรุปไว้ว่า ผู้ที่สำเร็จ การศึกษาชั้นอุดมศึกษาเป็นผู้ที่ตระหนักถึงบทบาทและความสำคัญทางการเมือง การปกครอง เป็นผู้สนใจในกิจการของรัฐบาล สนใจในผลประโยชน์ของตน (Suchit Bunbongkarn. 1968 : 122) ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ อัลมอนต์ และ เวอร์บว (Almond and Varba. 1967 : 10 - 11) คือปัจจัยสำคัญของคุณลักษณะประชาธิปไตยที่จะทำ

บุคคลมีความรู้ความสำนึกในทางการเมืองสูงขึ้นตลอดจนมีความเชื่อมั่นสูงในบทบาททางการเมืองและการปกครองของตน สถานศึกษามีบทบาทอย่างสำคัญยิ่งต่อการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ ค่านิยม ความเชื่อ บุคลิกภาพของผู้ที่เข้ามาศึกษาและผลวิจัยก็สรุปได้ว่า บุคคลที่มีการศึกษาสูงย่อมมีความสนใจในทางการเมือง การปกครอง ตลอดจนต้องการมีส่วนร่วมในทางการเมืองสูงกว่าบุคคลที่มีการศึกษาค่ำ

คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ได้ศึกษาถึงลักษณะบางประการในสังคมที่เป็นอุปสรรคต่อการปกครองในระบบประชาธิปไตย (มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2515 : 61) พบว่า พลเมืองไทยระหว่างชายกับหญิงมีความสำนึกในทางการเมืองแตกต่างกันคือ ชายมีความสำนึกในทางการเมืองสูงกว่าหญิง

ทองคำ หงส์พันธ์ ได้วิจัยเกี่ยวกับทัศนคติแบบประชาธิปไตยของผู้ในระดับท้องถิ่น (ทองคำ หงส์พันธ์ 2522 : 131) พบว่า ทัศนคติแบบประชาธิปไตยของผู้ในระดับท้องถิ่นไม่มีความสัมพันธ์กับระดับการศึกษา

การวิจัยการเป็นผู้นำในหมู่บ้านภาคตะวันออกเฉียงเหนือของ สมชัย รัทวิจิตร (สมชัย รัทวิจิตร 2514 : 19) พบว่า ชาวบ้านมีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับวิถีทางการเมืองระบอบประชาธิปไตยอย่างจำกัดมาก จึงทำให้ชาวบ้านส่วนใหญ่ขาดความซาบซึ้งในคุณค่าของประชาธิปไตย ความเข้าใจของชาวบ้านเกี่ยวกับสถาบันทางการเมือง ถ้าจะมีอยู่บ้างโดยส่วนใหญ่แล้วมีผลสืบเนื่องมาจากประสบการณ์ทางวัฒนธรรมของพวกเขาเอง แต่อย่างไรก็ตามผู้นำในหมู่บ้านมองเห็นคุณค่าของประชาธิปไตยมากกว่าบุคคลอื่น

การวิจัยของ ลูวิน และคณะ (Lewin, Lippitt and White. 1939 : 271 - 299) พบว่า ผู้นำแบบประชาธิปไตยมีคุณภาพสูงกว่าผู้นำแบบอื่น ๆ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ โสภา ชูพิกุลชัย และคณะ (โสภา ชูพิกุลชัย และคณะ 2515 : 226 - 228) ซึ่งพบว่าผู้นำแบบประชาธิปไตยนั้นทำให้งานประสบความสำเร็จเป็นอย่างดี

ความเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตย

ศาสตราจารย์ คีธ เดวิส (Keith Devis) ได้ระบุถึงคุณลักษณะสำคัญที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับความเป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพไว้ดังนี้คือ (Devis. 1972 : 102)

1. ความเฉลียวฉลาด
2. ความเจริญวัยทางด้านสังคม
3. แรงจูงใจภายในและความต้องการความสำเร็จ
4. ทักษะทางด้านมนุษยสัมพันธ์

และสรุปไว้ว่าผู้นำที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดได้แก่ ผู้นำแบบประชาธิปไตย

จากการวิจัยของ ราฟ ไวท์ (Ralph White) และ โรนัลด์ ลิปพิทท์ (Ronald Lippitt) (White and Lippitt. 1953 : 76 - 77)

ได้กล่าวถึงผู้นำแบบประชาธิปไตยไว้ว่า ผู้นำแบบประชาธิปไตยนั้นจะกำหนดเป้าหมายและวิธีการที่นำมาใช้เพื่อความสำเร็จของเป้าหมายแก่ผู้นำจะให้กลุ่มของผู้ใต้บังคับบัญชาเข้ามามีส่วนร่วมกำหนดเป้าหมายและวิธีการดังกล่าวนี้ กลุ่มของผู้ใต้บังคับบัญชาจะได้รับการปฏิบัติในลักษณะการยอมรับจากผู้บังคับบัญชาด้วยการเปิดโอกาสให้ทุกคนเข้ามามีส่วนร่วมตัดสินใจปัญหาต่าง ๆ ผู้นำเชื่อว่าผู้ใต้บังคับบัญชาจะให้ความสนับสนุนการตัดสินใจที่เกิดขึ้นจากการที่พวกเขาเข้ามามีส่วนร่วม วิธีการดังกล่าวนี้ไม่ได้หมายความว่าผู้บังคับบัญชาจะปลดเปลื้องภาระความรับผิดชอบของการตัดสินใจทั้งหมดไป การติดต่อสื่อสารใด ๆ ที่เกิดขึ้นภายในสถานการณ์ของการมีส่วนร่วมย่อมจะมีหลายทิศทาง ความเห็นต่าง ๆ อาจจะมีการแลกเปลี่ยนระหว่างผู้ใต้บังคับบัญชาด้วยกันและระหว่างผู้ใต้บังคับชวากับผู้บังคับบัญชา

โรเบิร์ต เทนเนบอม (Robert Tannenbaum) และ วอร์เรน เอช. ชมิดท์ (Warren H. Schmidt) (Tannenbaum and Schmidt. 1966 : 162 - 164) ก็สนับสนุนความเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตยและสอดคล้องกับการศึกษาของ โรเบิร์ต อาร์เบลค (Robert R. Blake) เจน เอส มอตตัน (Jane S. Mouton) และ เรนลิสไลเคิร์ต (Rensis Likert) ซึ่งสรุปได้ว่าผู้นำแบบประชาธิปไตยเป็นแบบที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดสำหรับทุกสถานการณ์ (สมยศ นาวิการ 2522 : 419)

ศาสตราจารย์ เอ็ดวิน บี ฟลิปโป (Edwin B. Flippo) ได้กล่าวถึงความเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตยไว้ว่า (Flippo. 1966 : 230 - 232) ผู้นำแบบประชาธิปไตย (Democratic Leaders) จัดว่าดีที่สุด และอำนวยความสะดวกในการบริหารงาน

มากที่สุด ผู้นำแบบนี้เรียกว่าเป็นพวกใจกว้างคือถืออำนาจของกลุ่มเหนือกว่าตนเองจะดำเนินการบริหารงานสิ่งใดก็มักจะกระทำไปในนามของกลุ่มเพราะต้องการที่จะให้เกิดความร่วมมือร่วมใจจากผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย การบริหารงานจะเน้นหนักไปในทางที่จะให้เกิดความเข้าใจอันดีกันเสียก่อนและมีความต้องการให้เกิดผลงานจากการที่ตนได้รับความนิยมนยกย่องเป็นสำคัญ เพื่อเป็นเครื่องสนับสนุนลักษณะการบริหารงานทั่ว ๆ ไปของผู้นำประเภทนี้มีลักษณะดังต่อไปนี้คือ

1. ส่งเสริมให้มีการปรึกษาหารือกับผู้ใต้บังคับบัญชาก่อนดำเนินการใด ๆ โดยเฉพาะเรื่องที่มีความสำคัญต่อองค์กรและส่วนรวม
2. เปิดโอกาสให้ผู้ใต้บังคับบัญชาได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นเต็มที่
3. ผู้บังคับบัญชาทำตัวเป็นทั้งผู้นำและผู้ให้คำแนะนำสอนงานแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาและผู้ร่วมงาน
4. เปิดโอกาสให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีโอกาสให้ความคิดและวินิจฉัยเลือกวิธีที่จะทำงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้ด้วยตนเอง
5. สร้างความนิยมเพื่อให้ผู้ใต้บังคับบัญชาไม่มีความรู้สึกว่ามีนายเหนือหัวอยู่กับตน แต่มีความรู้สึกว่าคุณร่วมงานคอยให้คำแนะนำสั่งสอนรวมอยู่กับตน
6. ในการปฏิบัติงานมีความไว้วางใจกันมีสัมพันธภาพอันดีต่อกันรวมทั้งมีการร่วมมือและประสานงานกันอย่างจริงจังและเต็มที่

วิธีดำเนินการ

เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นจริงและสมบูรณ์จึงได้ดำเนินการศึกษาวิจัยครั้งนี้
กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาวิจัยเรื่องนี้กลุ่มตัวอย่างคือ นายอำเภอ ครูใหญ่ โรงเรียน
ประถมศึกษาและครูใหญ่โรงเรียนมัธยมศึกษา ในเขตการศึกษา 8 โดยวิธีสุ่มแบบง่าย

(Simple Random Sampling) ซึ่งจะดำเนินการเป็นลำดับขั้นดังนี้

1. ทำการสุ่มแบบง่ายโดยวิธีจับฉลากชื่ออำเภอ ในจังหวัดที่อยู่ในเขตการศึกษา 8
มา 40 อำเภอ
2. นายอำเภอที่ปฏิบัติงานในอำเภอที่สุ่มได้ถือว่าเป็นกลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษาวิจัย
ครั้งนี้จำนวน 40 คน
3. ตรวจสอบรายชื่อโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอที่สุ่มไว้แล้วทำการสุ่มแบบง่าย
โดยวิธีจับฉลากชื่อโรงเรียนมัธยมอำเภอละ 2 โรงเรียน หากอำเภอใดมีไม่ถึง 2 โรงเรียน ก็เอาเท่า
จำนวนที่มีครูใหญ่ที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนถือว่าเป็นกลุ่มตัวอย่างที่จะศึกษาจำนวนประมาณ 80 คน
4. ตรวจสอบรายชื่อโรงเรียนประถมศึกษาของทั้ง 40 อำเภอ แล้วทำการสุ่มแบบง่าย
โดยใช้วิธีจับฉลากชื่อโรงเรียนประถมศึกษาอำเภอละ 3 โรงเรียน รวมเป็น 120 โรงเรียน
ครูใหญ่ที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนที่สุ่มได้ถือเป็นกลุ่มตัวอย่างที่จะศึกษาวิจัยเรื่องนี้จำนวน 120 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

ลักษณะของแบบสอบถาม แบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเอง
แบ่งออกเป็น 3 ตอน โดยแบบสอบถามที่สร้างขึ้นทั้ง 3 ตอนนี้ เป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า
(Rating Scale) ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามลักษณะความเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตยค่านการวธรรม
จำนวน 14 ข้อ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามลักษณะความเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตยค่านสามัคคีธรรม
จำนวน 14 ข้อ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามลักษณะความเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตยค่านับญูาธรรม จำนวน
14 ข้อ

วิธีการสร้างเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือดำเนินการเป็นขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาวิธีการสร้างเครื่องมือ
2. ศึกษาเอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับลักษณะความเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตย
3. สร้างแบบสอบถามประกอบด้วย 3 ตอน แล้วนำไปเสนอต่อคณะกรรมการที่ปรึกษา
ปริญญาโทและผู้เชี่ยวชาญด้านการทดสอบและผู้เชี่ยวชาญด้านประชาธิปไตย พิจารณาเพื่อให้ข้อความ
ตรงตาม เนื้อหามากยิ่งขึ้น
4. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้กับกลุ่มประชากรที่อยู่ในเขตการศึกษา
8 ซึ่งเป็นกลุ่มประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มประชากรที่ใช้ทดสอบจริง โดยวิธีการสุ่มแบบง่าย ดังนี้

นายอำเภอ	จำนวน	20	คน
ครูใหญ่โรงเรียนมัธยมศึกษา	จำนวน	30	คน
ครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษา	จำนวน	40	คน

เพื่อที่จะนำข้อมูลที่ได้อาวิเคราะห์ดังนี้

4.1 หาอำนาจจำแนก เพื่อหาค่าความเที่ยงตรงภายในของแบบสอบถามเป็นรายข้อ
(Item Analysis) โดยใช้อัตราส่วนวิกฤต t เป็นค่าสถิติสำหรับการตรวจสอบ
จากการแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็นกลุ่มสูง กลุ่มต่ำ ร้อยละ 25%

4.2 หาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งหมด โดยวิธี
Coefficient Alpha

5. ปรับปรุงแก้ไขแล้วนำไปใช้เป็นแบบสอบถามในการวิจัยครั้งนี้ต่อไป

ตัวอย่างแบบสอบถามตอนที่ 1 2 และ 3

กรุณาอ่านรายการพฤติกรรม ของศึกษาธิการอำเภอที่แสดงออกในการปฏิบัติกับท่านหรือ
ท่านได้เห็นได้ยินหรือได้ฟังมา เกี่ยวกับการปฏิบัติงานของศึกษาธิการอำเภออย่างละเอียด แล้วพิจารณา
ดูว่าพฤติกรรมการปฏิบัติงานนั้น ๆ ศึกษาธิการอำเภอได้ปฏิบัติมากน้อยเพียงใด โดยมีปริมาณ
ของพฤติกรรมการปฏิบัติงานแบ่งเป็น 5 ระดับ คือ ปฏิบัติมากที่สุด ปฏิบัติมาก ปฏิบัติปานกลาง
ปฏิบัติน้อย ปฏิบัติน้อยที่สุด แล้วใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน

พฤติกรรมกรรมการปฏิบัติ	ปฏิบัติ มากที่สุด	ปฏิบัติ มาก	ปฏิบัติ ปานกลาง	ปฏิบัติ น้อย	ปฏิบัติ น้อยที่สุด
การประชุมคราวใด ถ้าเกิดการขัดแย้ง และโต้เถียงกันอย่างรุนแรง คึกซำธิการ อำเภอม่กจะมีวิธีการต่าง ๆ เพื่อสร้าง ความเข้าใจจนตกลงกันได้ควยดีในที่สุดเสมอ เมื่อชุมชนจัดงานส่งเสริมประเพณีต่าง ๆ ในท้องถิ่นขึ้นและได้เชิญคึกซำธิการอำเภอ ไปร่วมงานแม้ว่างานนั้นจะไม่เกี่ยวกับงาน ในหน้าที่ก็คัมคึกซำธิการอำเภอก็เต็มใจไป ร่วมงานที่จัดขึ้นเป็นประจำ					

เกณฑ์การให้คะแนน

- ข้อความทางบวกตรวจให้คะแนน ดังนี้

ปฏิบัติมากที่สุด	ให้	5	คะแนน
ปฏิบัติมาก	ให้	4	คะแนน
ปฏิบัติปานกลาง	ให้	3	คะแนน
ปฏิบัติน้อย	ให้	2	คะแนน
ปฏิบัติน้อยที่สุด	ให้	1	คะแนน
- ข้อความทางลบ ตรวจให้คะแนนดังนี้

ปฏิบัติมากที่สุด	ให้	1	คะแนน
ปฏิบัติมาก	ให้	2	คะแนน
ปฏิบัติปานกลาง	ให้	3	คะแนน

ปฏิบัติน้อย	ให้	4	คะแนน
ปฏิบัติน้อยที่สุด	ให้	5	คะแนน

วิธีการรวบรวมข้อมูล

ขอความอนุเคราะห์จากคณบดีบัณฑิตวิทยาลัยให้ช่วยออกหนังสือถึง นายอำเภอ ครูใหญ่โรงเรียนมัธยมศึกษาและครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษา ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ให้ช่วยเหลือ ในการตอบแบบสอบถาม ผู้วิจัยจะส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์และให้ผู้ตอบแบบสอบถามส่งกลับมาทางไปรษณีย์เช่นกัน

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

นำแบบสอบถามที่ประชากรในกลุ่มตัวอย่างส่งกลับมาแล้วดำเนินการดังนี้

1. คัดเลือกแบบสอบถามที่สมบูรณ์ไว้
2. หาคะแนนเฉลี่ยของแบบสอบถามแต่ละข้อในตอนที่ 1 2 และ 3 หาคะแนนเฉลี่ยของแต่ละตอนและหาคะแนนเฉลี่ยรวมทั้งตอน แล้วตั้งเกณฑ์ดังนี้

(Best. 1970 : 204 - 208)

คะแนนเฉลี่ย	1.00 - 1.49	มีลักษณะความเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตยน้อยที่สุด
คะแนนเฉลี่ย	1.50 - 2.49	มีลักษณะความเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตยน้อย
คะแนนเฉลี่ย	2.50 - 3.49	มีลักษณะความเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตยปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย	3.50 - 4.49	มีลักษณะความเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตยมาก
คะแนนเฉลี่ย	4.50 - 5.00	มีลักษณะความเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตยมากที่สุด

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

1. การคำนวณหาค่าเฉลี่ย

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N} \quad (\text{Ferguson. 1971 : 45})$$

2. การคำนวณหาค่าความแปรปรวน โดยใช้สูตร

$$s^2 = \frac{N \sum X^2 - (\sum X)^2}{N(N-1)} \quad (\text{Ferguson. 1976 : 45})$$

3. สูตรหาค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ

$$t = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\frac{(n_1-1)S_1^2 + (n_2-1)S_2^2 \left[\frac{1}{n_1} + \frac{1}{n_2} \right]}{n_1 + n_2 - 2}}}$$

$$df = n_1 + n_2 - 2$$

(ดำน สายยศ 2524 : 96)

4. การคำนวณหาความเชื่อมั่นแบบสอบถาม โดยวิธี Coefficient Alpha

ใช้สูตร

$$r_{tt} = \frac{n}{n-1} \left[1 - \frac{\sum s_i^2}{s_t^2} \right]$$

(อนันต์ ศรีโสภณ 2521 : 265)

ผลการค้นหา

ในบทนี้จะได้เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลพร้อมทั้งการแปลความหมายของผลการวิเคราะห์โดยเรียงตามลำดับดังนี้

1. ทิศนะของนายอำเภอและครูใหญ่ที่มีต่อศึกษาธิการอำเภอโดยส่วนรวม จากสมมติฐานการวิจัย "ศึกษาธิการอำเภอโดยส่วนรวมมีความเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตยในแต่ละด้านอยู่ในระดับสูง"

ปรากฏผลการวิเคราะห์ทิศนะของนายอำเภอและครูใหญ่ที่มีต่อศึกษาธิการอำเภอโดยส่วนรวมดังตาราง 1

ตาราง 1 ทิศนะของนายอำเภอและครูใหญ่ที่มีต่อศึกษาธิการอำเภอโดยส่วนรวม

ด้าน	N	S ²	\bar{X}	ลักษณะความเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตย
1. ด้านการยอมรับ	240	75.0014	3.72619	มาก
2. ด้านสามัคคีธรรม	240	90.5802	3.54821	มาก
3. ด้านปัญญาธรรม	240	92.1398	3.53214	มาก

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตาราง 1 เมื่อนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ของเบสต์ (Best. 1970 : 204 : 208) ปรากฏว่า ศึกษาธิการอำเภอโดยส่วนรวมมีความเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตยในแต่ละด้านอยู่ในเกณฑ์มาก โดยมีลักษณะความเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตยด้านการยอมรับสูงกว่าด้านอื่น ๆ เล็กน้อย ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน

การวิจัยในข้อที่ 1 คือ ศึกษาธิการอำเภอโดยส่วนรวมมีความเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตยในแต่ละด้านอยู่ในระดับสูง

2. การเปรียบเทียบความเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตยของศึกษาธิการอำเภอที่มีการศึกษา ประสบการณ์ และอายุแตกต่างกัน

จากสมมุติฐานการวิจัย "ศึกษาธิการอำเภอที่มีการศึกษา ประสบการณ์ และอายุแตกต่างกัน มีความเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตยแตกต่างกัน"

ก. ทัศนะของนายอำเภอที่มีต่อศึกษาธิการอำเภอ

1. ความเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตยของศึกษาธิการอำเภอที่มีการศึกษาสูงกับศึกษาธิการอำเภอที่มีการศึกษาต่ำ ตามทัศนะของนายอำเภอ

เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างโดยใช้ $t - test$ เป็นสถิติในการตรวจสอบปรากฏผลดังแสดงในตาราง 2

ตาราง 2 การเปรียบเทียบทักษะของนายอำเภอต่อศึกษาธิการอำเภอที่มีการศึกษาสูงกับ
ศึกษาธิการอำเภอที่มีการศึกษาต่ำ

ด้าน	ค่าสถิติ	ศึกษาธิการอำเภอ ที่มีการศึกษาสูง	ศึกษาธิการอำเภอ ที่มีการศึกษาต่ำ	t
1. ด้านการยอมรับ	N	26	14	.319653
	\bar{X}	52.6154	56.2857	
	S^2	57.0462	32.9890	
2. ด้านสามัคคีธรรม	N	26	14	.340974
	\bar{X}	54.3462	58.1429	
	S^2	75.9154	21.9780	
3. ด้านปัญหาธรรม	N	26	14	.261215
	\bar{X}	52.4615	55.3571	
	S^2	106.1780	35.9396	
	\bar{X} รวม	53.1410	56.5952	

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตาราง 2 ปรากฏว่า นายอำเภอมีความเห็นว่า
ศึกษาธิการอำเภอที่มีการศึกษาสูงกับศึกษาธิการอำเภอที่มีการศึกษาต่ำ มีความเป็นผู้นำ
แบบประชาธิปไตยด้านต่าง ๆ ไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยปรากฏว่า ลักษณะ
ความเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตยด้านสามัคคีธรรมสูงกว่าด้านอื่น ๆ เล็กน้อย และความเป็น
ผู้นำแบบประชาธิปไตยของศึกษาธิการอำเภอที่มีการศึกษาต่ำมีมากกว่าศึกษาธิการอำเภอ
ที่มีการศึกษาสูง

2. ความเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตยของศึกษานิกรอำเภอที่มีประสบการณ์
มากกว่าศึกษานิกรอำเภอที่มีประสบการณ์น้อยตามทัศนะของนายอำเภอ

เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างโดยใช้ t - test เป็นสถิติในการตรวจสอบ
ปรากฏผลดังแสดงในตาราง 3

ตาราง 3 การเปรียบเทียบทัศนะของนายอำเภอต่อศึกษานิกรอำเภอที่มีประสบการณ์มาก
กับศึกษานิกรอำเภอที่มีประสบการณ์น้อย

ด้าน	สถิติ	ศึกษานิกรอำเภอ ที่มีประสบการณ์มาก	ศึกษานิกรอำเภอ ที่มีประสบการณ์น้อย	t
1. ด้านการยอมรับ	N	25	15	.412863
	\bar{X}	56.4000	50.0000	
	S^2	47.3333	44.4286	
2. ด้านสามัคคีธรรม	N	25	15	.555537
	\bar{X}	57.0800	53.4667	
	S^2	29.8267	89.9809	
3. ด้านปัญญาธรรม	N	25	15	.456499
	\bar{X}	54.4000	50.2333	
	S^2	49.8333	130.3520	
	\bar{X} รวม	55.9600	51.4000	

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตาราง 3 ปรากฏว่านายอำเภอมีความเห็นว่า
 ศึกษาธิการอำเภอที่มีประสบการณ์มากกับศึกษาธิการอำเภอที่มีประสบการณ์น้อย มีความ
 เป็นผู้นำแบบประชาธิปไตยค่านต่าง ๆ ไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยพบว่า
 ความเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตยค่านสามัคคีธรรมสูงกว่าค่านอื่น ๆ เล็กน้อย และความ
 เป็นผู้นำแบบประชาธิปไตยของศึกษาธิการอำเภอที่มีประสบการณ์มาก มีมากกว่า
 ศึกษาธิการอำเภอที่มีประสบการณ์น้อย

3. ความเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตยของศึกษาธิการอำเภอที่มีอายุ
 มากกว่าศึกษาธิการอำเภอที่มีอายุน้อยตามทัศนะของนายอำเภอ

เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างโดยใช้ $t - test$ เป็นสถิติในการตรวจสอบ
 ปรากฏผลดังแสดงในตาราง 4

ตาราง 4 การเปรียบเทียบทัศนะของนายอำเภอต่อศึกษาธิการอำเภอที่มีอายุมากกับ
ศึกษาธิการอำเภอที่มีอายุน้อย

ด้าน	สถิติ	ศึกษาธิการอำเภอ ที่มีอายุมาก	ศึกษาธิการอำเภอ ที่มีอายุน้อย	t
1. ด้านการยอมรับ	N	21	19	.185934
	\bar{X}	51.1429	51.5790	
	S^2	76.4619	53.3684	
2. ด้านสามัคคีธรรม	N	21	19	.403957
	\bar{X}	56.8095	54.5790	
	S^2	24.8286	87.0351	
3. ด้านปัญหาธรรม	N	21	19	.167732
	\bar{X}	54.5714	52.6316	
	S^2	46.7571	130.6900	
	\bar{X} รวม	55.8412	52.9298	

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตาราง 4 ปรากฏว่านายอำเภอมีความเห็นว่า
ศึกษาธิการอำเภอที่มีอายุมากกับศึกษาธิการอำเภอที่มีอายุน้อยมีความเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตย
ด้านต่าง ๆ ไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ย พบว่าความเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตย
ด้านสามัคคีธรรมสูงกว่าด้านอื่น ๆ เล็กน้อย และความเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตยของ
ศึกษาธิการอำเภอที่มีอายุมากมีมากกว่าศึกษาธิการอำเภอที่มีอายุน้อย

ข. ทักษะของครูใหญ่ที่มีต่อศึกษานิการอำเภอ

1. ความเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตยของศึกษานิการอำเภอที่มีการศึกษาสูงกับศึกษานิการอำเภอที่มีการศึกษาค่ำตามทักษะของครูใหญ่
เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างโดยใช้ $t - test$ เป็นสถิติในการตรวจสอบปรากฏผลดังแสดงในตาราง 5

ตาราง 5 การเปรียบเทียบทักษะของครูใหญ่ต่อศึกษานิการอำเภอที่มีการศึกษาสูงกับศึกษานิการอำเภอที่มีการศึกษาค่ำ

ด้าน	สถิติ	ศึกษานิการอำเภอที่มีการศึกษาสูง	ศึกษานิการอำเภอที่มีการศึกษาค่ำ	t
1. ด้านการยอมรับ	N	125	75	1.01291
	\bar{X}	49.5520	52.6000	
	S^2	79.9267	59.7840	
2. ด้านสามัคคีธรรม	N	125	75	1.10012
	\bar{X}	49.9600	54.2533	
	S^2	103.3940	65.8404	
3. ด้านปัญญาธรรม	N	125	75	1.07414
	\bar{X}	46.7040	51.8133	
	S^2	91.4036	62.0728	
	\bar{X} รวม	48.4050	56.3087	

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตาราง 5 ปรากฏว่า ครูใหญ่มีความเห็นว่าศึกษานิเทศกรอำเภอที่มีการศึกษาสูงกับศึกษานิเทศกรอำเภอที่มีการศึกษาค่ำ มีความเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตยโดยคนต่าง ๆ ไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยปรากฏว่า ลักษณะความเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตยของศึกษานิเทศกรอำเภอที่มีการศึกษาสูงกว่าคนอื่น ๆ เล็กน้อย และความเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตยของศึกษานิเทศกรอำเภอที่มีการศึกษาค่ำมีมากกว่าศึกษานิเทศกรอำเภอที่มีการศึกษาสูง

2. ความเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตยของศึกษานิเทศกรอำเภอที่มีประสบการณ์มาก กับศึกษานิเทศกรอำเภอที่มีประสบการณ์น้อยตามทัศนะของครูใหญ่ เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างโดยใช้ $t - test$ เป็นสถิติในการตรวจสอบ ปรากฏผลดังแสดงในตาราง 6

ตาราง 6 การเปรียบเทียบทักษะของครูใหญ่ต่อศึกษานิเทศก์อำเภอที่มีประสบการณ์มากกับ
ศึกษานิเทศก์อำเภอที่มีประสบการณ์น้อย

ด้าน	สถิติ	ศึกษานิเทศก์อำเภอ ที่มีประสบการณ์มาก	ศึกษานิเทศก์อำเภอ ที่มีประสบการณ์น้อย	t
1. ด้านการยอมรับ	N	144	56	1.10069
	\bar{X}	50.9236	44.3393	
	S^2	69.6935	101.5740	
2. ด้านสามัคคีธรรม	N	144	56	1.44265
	\bar{X}	50.4097	44.7500	
	S^2	89.0268	95.7546	
3. ด้านปัญญาธรรม	N	144	56	1.53077
	\bar{X}	52.3056	48.3571	
	S^2	86.2836	87.2519	
	\bar{X} รวม	51.2129	45.4488	

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตาราง 6 ปรากฏว่า ครูใหญ่มีความเห็นว่าศึกษานิเทศก์อำเภอที่มีประสบการณ์มากกับศึกษานิเทศก์อำเภอที่มีประสบการณ์น้อย มีความเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตยด้านต่าง ๆ ไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยปรากฏว่า ลักษณะความเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตยด้านปัญญาธรรมสูงกว่าด้านอื่น ๆ เล็กน้อย และ

ความเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตยของศึกษานิกรอำเภอที่มีประสบการณ์มากมีมากกว่า
ศึกษานิกรอำเภอที่มีประสบการณ์น้อย

3. ความเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตยของศึกษานิกรอำเภอที่มี
อายุมากกับศึกษานิกรอำเภอที่มีอายุน้อยความทัศนะของครูใหญ่

เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างโดยใช้ $t - test$ เป็นสถิติในการตรวจ
สอบ ปรากฏผลดังแสดงในตาราง 7

ตาราง 7 การเปรียบเทียบทัศนะของครูใหญ่ต่อศึกษานิกรอำเภอที่มีอายุมากกับ
ศึกษานิกรอำเภอที่มีอายุน้อย

ด้าน	สถิติ	ศึกษานิกรอำเภอที่มี อายุมาก	ศึกษานิกรอำเภอที่มี อายุน้อย	t
1. ด้านการยอมรับ	N	137	63	1.633127
	\bar{X}	53.1898	47.5397	
	S^2	70.4785	69.6073	
2. ด้านสามัคคีธรรม	N	137	63	1.53212
	\bar{X}	50.7372	44.6349	
	S^2	88.4158	87.3968	
3. ด้านปัญญาธรรม	N	137	63	1.60275
	\bar{X}	50.5110	44.2063	
	S^2	78.9406	81.3107	
	\bar{X} รวม	51.4793	45.4603	

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตาราง 7 ปรากฏว่า ครูใหญ่มีความเห็นว่
ศึกษานิการอำเภอที่มีอายุมากกับศึกษานิการอำเภอที่มีอายุน้อย มีความเป็นผู้นำแบบ
ประชาธิปไตยค่านต่าง ๆ ไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยปรากฏว่า ลักษณะความ
เป็นผู้นำแบบประชาธิปไตยค่านการวธรรมสูงกว่าค่านอื่น ๆ เล็กน้อย และความเป็น
ผู้นำแบบประชาธิปไตย ของศึกษานิการอำเภอที่มีอายุมากมีมากกว่าศึกษานิการอำเภอ
ที่มีอายุน้อย

3. การเปรียบเทียบทัศนะของนายอำเภอและครูใหญ่เกี่ยวกับ
ความเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตยของศึกษานิการอำเภอ

จากสมมุติฐานการวิจัย "นายอำเภอและครูใหญ่มีทัศนะเกี่ยวกับความเป็นผู้นำ
แบบประชาธิปไตยของศึกษานิการอำเภอแตกต่างกัน"

เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างโดยใช้ $t - test$ เป็นสถิติในการ
ตรวจสอบ ปรากฏผลดังแสดงในตาราง 8

ตาราง 8 การเปรียบเทียบทัศนะของนายอำเภอและครูใหญ่เกี่ยวกับความเป็นผู้นำ
แบบประชาธิปไตยค่านการวธรรม ค่านสามัคคีธรรม และค่านปัญญาธรรม ของ
ศึกษานิการอำเภอ

ตัวแปร	ค่านการวธรรม			ค่านสามัคคีธรรม			ค่านปัญญาธรรม		
	N	\bar{X}	S^2	N	\bar{X}	S^2	N	\bar{X}	S^2
1. ทัศนะของนายอำเภอ	40	55.7750	56.1789	40	53.3532	59.3532	40	53.3500	84.2846
2. ทัศนะของครูใหญ่	200	51.4450	76.9317	200	48.9450	93.1477	200	48.6350	87.3988
t	.530328			.608698			.609999		

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลตามตาราง 8 ปรากฏว่า นายอำเภอและครูใหญ่ มีความเห็นว่า ศึกษาธิการอำเภอมีความเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตยต่าง ๆ ไม่แตกต่างกัน โดยทั้งนายอำเภอและครูใหญ่ มีความเห็นใกล้เคียงกันว่า ศึกษาธิการอำเภอมีความเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตยค่านิยมค่านิยมและค่านิยมใกล้เคียงกัน ส่วนค่านิยมต่ำกว่าค่านิยมอื่น ๆ เล็กน้อย

บทย่อ สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ

บทย่อ

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

เพื่อศึกษาความเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตยของศึกษานิเทศก์อำเภอที่มีระดับการศึกษา ประสบการณ์และอายุแตกต่างกัน และเพื่อเปรียบเทียบความเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตยของศึกษานิเทศก์อำเภอในทัศนะของนายอำเภอและครูใหญ่

กลุ่มตัวอย่าง

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ได้ศึกษากับนายอำเภอ สังกัดกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ในเขตการศึกษา 8 จำนวน 40 คน ครูใหญ่โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ในเขตการศึกษา 8 จำนวน 80 คน และครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ ในเขตการศึกษา 8 จำนวน 120 คน รวมกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาทั้งสิ้น 240 คน

วิธีดำเนินการ

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามลักษณะความเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตย 3 ด้าน จำนวน 42 ข้อ ไปสอบถามกลุ่มตัวอย่างในเขตการศึกษา 8 ซึ่งได้แก่ นายอำเภอ ครูใหญ่โรงเรียนมัธยมศึกษาและครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษา ในจังหวัด แม่ฮ่องสอน เชียงใหม่ ลำปาง ลำพูน แพร่ น่าน เชียงราย และพะเยา โดยส่งแบบสอบถามไปทั้งสิ้น จำนวน 240 ฉบับ ได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาจำนวน 240 ฉบับ

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลได้ใช้วิธีการทางสถิติคำนวณหาสิ่งต่อไปนี้

1. หาคะแนนเฉลี่ย (Mean) ของกลุ่มนายอำเภอและครูใหญ่ ทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านการยอมรับ ด้านสามัคคีธรรม และด้านปัญญาธรรม เพื่อตรวจสอบระดับลักษณะ

ความเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตยของศึกษาธิการอำเภอก โดยนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ของเบสต์ (Best. 1970 : 240 - 280)

2. เปรียบเทียบทัศนะของนายอำเภอกและครูใหญ่ที่มีต่อลักษณะความเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตยด้านคารวธรรม ด้านสามัคคีธรรม และด้านปัญญาธรรม ของศึกษาธิการอำเภอก ตามระดับการศึกษา ประสบการณ์และอายุ โดยใช้ค่าสถิติ t

3. เปรียบเทียบทัศนะของนายอำเภอกและครูใหญ่ที่มีต่อลักษณะความเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตย ด้านคารวธรรม ด้านสามัคคีธรรม และด้านปัญญาธรรม ของศึกษาธิการอำเภอก โดยใช้ค่าสถิติ t

สรุปผลการค้นคว้า

1. ศึกษาธิการอำเภอกในเขตการศึกษา 8 มีความเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตยอยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ลักษณะความเป็นผู้นำด้านคารวธรรมสูงกว่าด้านอื่น ๆ เล็กน้อย

2. ศึกษาธิการอำเภอกที่มีการศึกษา ประสบการณ์และอายุแตกต่างกัน มีความเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตยโดยรวมและเป็นรายด้าน ทั้งด้านคารวธรรม ด้านสามัคคีธรรม และด้านปัญญาธรรมไม่แตกต่างกันตามนัยสำคัญทางสถิติ แต่เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยพบว่า ศึกษาธิการอำเภอกที่มีการศึกษาค่ำ ประสบการณ์มาก และอายุมากมีความเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตยสูงกว่าศึกษาธิการอำเภอกที่มีการศึกษาสูง ประสบการณ์น้อย และอายุน้อย เล็กน้อย

3. นายอำเภอกและครูใหญ่มีทัศนะเกี่ยวกับความเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตย ด้านคารวธรรม ด้านสามัคคีธรรม และด้านปัญญาธรรม ของศึกษาธิการอำเภอก ไม่แตกต่างกันตามนัยสำคัญทางสถิติ แต่เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยพบว่า นายอำเภอกมีความเห็นว่าศึกษาธิการอำเภอกมีความเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตยด้านต่าง ๆ สูงกว่าครูใหญ่ทั้งสามด้าน โดยนายอำเภอกเห็นว่าศึกษาธิการอำเภอกมีความเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตยด้านคารวธรรมสูงกว่าด้านอื่น ๆ อยู่เล็กน้อย ส่วนด้านสามัคคีธรรมและด้านปัญญาธรรมใกล้เคียงกัน สำหรับครูใหญ่เห็นว่า

ศึกษาธิการอำเภอมีความเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตยดีกว่าบ้านอื่น ๆ อยู่เล็กน้อย ส่วนอีกสองบ้านมีอยู่ระดับใกล้เคียงกัน

การอภิปรายผล

จากการศึกษาความเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตยของศึกษาธิการอำเภอโดยส่วนรวมตามทัศนะของนายอำเภอและครูใหญ่พบว่า ศึกษาธิการโดยส่วนรวมมีความเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตยในแต่ละบ้านอยู่ในระดับสูงคือ สูงทั้งบ้านการวธรรม บ้านสามัคคีธรรม และบ้านปัญญาธรรม ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากเหตุผลดังต่อไปนี้คือ

ก. การคัดเลือกและแต่งตั้ง ศึกษาธิการอำเภอมีหลักเกณฑ์และมีมาตรฐานการคัดเลือกและแต่งตั้งมากกว่าสมัยก่อน ๆ กล่าวคือ จะต้องผ่านการสอบคัดเลือกคุณสมบัติของผู้ที่มีสิทธิ์เข้าสอบคัดเลือกคือ ต้องเป็นผู้ช่วยศึกษาธิการอำเภอมาก่อน มีอัตราเงินเดือนเข้าขั้นค่าของระดับ 5 หรือเป็นข้าราชการในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่ดำรงตำแหน่งในระดับ 4 มาแล้ว 2 ปี และมีอัตราเงินเดือนเข้าขั้นค่าของระดับ 5 (สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงศึกษาธิการ 2519 : 2 - 3) จะเห็นว่าระบบการคัดเลือกศึกษาธิการอำเภอนั้นได้พยายามสรรหาผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ ประสพการณ์ มีลักษณะความเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตย และมีความเข้าใจในงานพอสมควร ฉะนั้นเมื่อดำรงตำแหน่งศึกษาธิการอำเภอ ก็จะสามารถบริหารงานการศึกษาภายในอำเภอได้ และรู้จักใช้วิธีการบริหารที่เหมาะสมกับกาลเทศะ

ข. ประสพการณ์ ก่อนที่จะเป็นศึกษาธิการอำเภอนั้น ดังได้กล่าวมาแล้วว่าจะต้องดำรงตำแหน่งผู้ช่วยศึกษาธิการอำเภอหรืออย่างน้อยก็เป็นข้าราชการในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงศึกษาธิการ ฉะนั้นผู้ที่เป็นศึกษาธิการอำเภอจึงมีประสพการณ์มางานพอสมควร ฐานะเปี่ยม กฎหมาย วิธีปฏิบัติต่าง ๆ มีลักษณะความเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตย และได้เห็นแบบอย่างการบริหารงานของผู้บริหารการศึกษามาบ้างแล้ว ย่อมจะสามารถบริหารงานที่ได้รับมอบหมายโดยอาศัยวิธีการต่าง ๆ ที่ประสบมา รวมทั้งการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้ในระดับหนึ่ง ยิ่งศึกษาธิการอำเภอที่มีความเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตยสูง

ก็จะส่งผลให้บริหารงานในหน่วยงานประสบความสำเร็จตามเป้าหมายมากยิ่งขึ้น

ค. ผู้ร่วมงานที่มีความสามารถมากขึ้น ผู้ร่วมงานของศึกษานิเทศก์อำเภอได้แก่ ผู้ช่วยศึกษานิเทศก์อำเภอ ครูใหญ่และครูมีความรู้และได้รับการฝึกฝนดีขึ้น ศึกษานิเทศก์อำเภอไม่สามารถนำระบบการบริหารแบบเก่า ๆ และแบบเผด็จการมาใช้ เพราะจะทำให้กระทบกระเทือนความสัมพันธ์ระหว่างผู้ร่วมงานได้ ในบางครั้งยังต้องอาศัยความรู้ความสามารถของผู้ร่วมงาน ผู้บริหารจึงต้องปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมและบุคคลที่ร่วมงานทั้งยังต้องบริหารงานโดยอาศัยระเบียบวิธีการแบบประชาธิปไตยมีการประชุมปรึกษาหารือ ให้ทุกคนมีส่วนร่วมและรับรู้ภายในหน่วยงานมากยิ่งขึ้น

ง. การพัฒนาผู้บริหาร สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงศึกษานิเทศก์ ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาผู้บริหารการศึกษาให้มีสมรรถภาพและคุณธรรม เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลง อย่างรวดเร็วของสังคมและการศึกษา จึงได้จัดให้มีการพัฒนาศึกษานิเทศก์อำเภอเสมอ ๆ นอกจากจะมีการอบรมให้รู้จักหน้าที่และวิธีปฏิบัติงานตามวิธีทางประชาธิปไตยแล้ว ศึกษานิเทศก์อำเภอยังได้รับการพัฒนาทางด้านประสบการณ์อยู่เสมอ โดยการอบรมสัมมนาประชุมชี้แจงทำความเข้าใจและการติดตามผลการดำเนินงานตามหน้าที่และความรับผิดชอบ มีการแจกจ่ายเอกสาร เพื่อเพิ่มพูนความรู้ในหน้าที่และลักษณะความเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตย อยู่ตลอดเวลา

จ. ภาระและความรับผิดชอบในหน้าที่ เดิมนั้นศึกษานิเทศก์อำเภอมีหน้าที่และรับผิดชอบในงานการประถมศึกษา มัธยมศึกษา ศาสนาวัฒนธรรม ลูกเสืออนุชาต ศุภสภา โรงเรียนราษฎร์ การศึกษาผู้ใหญ่ และงานอื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมายจากผู้บังคับบัญชา เป็นครั้งคราวไป (สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงศึกษานิเทศก์ 2519 : 4 - 5) แต่เนื่องจากปัจจุบันงานการประถมศึกษาซึ่งเป็นงานใหญ่และยุ่งยากซับซ้อน ได้จัดระบบการบริหารและโครงสร้างใหม่ให้อยู่ในความรับผิดชอบของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ จึงช่วยลดภาระหน้าที่ความรับผิดชอบของศึกษานิเทศก์อำเภอจากเดิม ทำให้ศึกษานิเทศก์อำเภอมีเวลาศึกษาหาความรู้ ความสามารถ และสามารถระดมพลังทาง

ความคิดเพื่อพัฒนาการศึกษาในหน้าที่ความรับผิดชอบให้ดีขึ้น มีการแข่งขันกับหน่วยงานที่รับผิดชอบทางด้านการศึกษา เช่น การประณตศึกษาอำเภอ ซึ่งมีหัวหน้าการประณตศึกษาอำเภอ เป็นผู้รับผิดชอบ จึงทำให้ศึกษาธิการอำเภอต้องพัฒนาตนเองและงานอยู่ตลอดเวลา ลักษณะความเป็นผู้นำของศึกษาธิการอำเภอ จึงต้องสอดคล้องและคล้อยตามสถานการณ์อยู่เสมอ โดยเฉพาะอย่างยิ่งลักษณะความเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตย

สำหรับลักษณะความเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตยค่านต่าง ๆ ของศึกษาธิการอำเภอนั้น จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้พบว่า ความเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตยค่านคาวรรวมของศึกษาธิการอำเภอสูงกว่าค่านอื่น ๆ อาจเป็นผลมาจากวัฒนธรรมไทยซึ่งชอบความอ่อนน้อมผู้น้อยต้องเชื่อฟังผู้ใหญ่ เคารพนับถือผู้ที่อาวุโสกว่า การคบหาเปรียบเสมือนญาติพี่น้อง ส่งผลให้ศึกษาธิการอำเภอมีความเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตยค่านคาวรรวมสูงกว่าค่านอื่น ๆ รวมทั้งศึกษาธิการอำเภอในฐานะผู้บังคับบัญชาของครู ต้องทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ครูโดยทั่วไปด้วย และนอกจากนั้นการที่ศึกษาธิการอำเภอเป็นข้าราชการครูมีวินัยข้าราชการควบคุมแล้ว ยังมีวินัยของครูกำกับอีกชั้นหนึ่ง จึงทำให้ศึกษาธิการอำเภอมีความเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตยค่านคาวรรวมเด่นกว่าค่านสามัคคีธรรมและค่านปัญญาธรรม

ส่วนความเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตยค่านปัญญาธรรมของศึกษาธิการอำเภอ ซึ่งจากการศึกษาวิจัยพบว่ามีต่ำกว่าค่านอื่น ๆ อาจเนื่องจากระบบการศึกษาของไทยไม่ค่อยเน้นการคิด การใช้ปัญญา การใช้เหตุผลและการใช้ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ แต่มุ่งเน้นเรื่องการอ่านออกเขียนได้ และการท่องจำตามคำบอกหรือคำรา ส่งผลกระทบต่อศึกษาธิการอำเภอ มีความเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตย ค่านปัญญาธรรมต่ำกว่าค่านอื่น ๆ เหตุผลสำคัญอีกประการหนึ่งก็คือ ศึกษาธิการอำเภอเป็นผู้บริหารการศึกษาในระดับอำเภอเท่านั้น ซึ่งเป็นผู้บริหารระดับล่างที่ส่วนใหญ่มักจะเป็นผู้รับนโยบาย คำสั่ง และกำหนดแนวทางการที่จะให้ปฏิบัติจากผู้บังคับบัญชาชั้นสูงขึ้นไปอยู่เสมอ การปฏิบัติงานจึงมุ่งเน้นปฏิบัติตามสายการบังคับบัญชาอยู่ตลอดเวลา ทำให้ศึกษาธิการอำเภอมีความเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตยค่านปัญญาธรรมต่ำกว่าค่านอื่น ๆ

เมื่อพิจารณาการศึกษาของศึกษานิเทศก์อำเภอ นายอำเภอและครูใหญ่ มีความเห็นว่าศึกษานิเทศก์อำเภอที่มีการศึกษาสูงมีความเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตยดีกว่าศึกษานิเทศก์อำเภอที่มีการศึกษาค่ำ ทั้งนี้อาจเพราะศึกษานิเทศก์อำเภอที่มีการศึกษาสูงอาจมีความเชื่อมั่นในตนเองสูง ทำให้ยึดมั่นในความคิดและการปฏิบัติงานของตนว่าถูกต้องไม่ฟังเหตุผลและยอมรับความคิดของผู้อื่น ส่วนศึกษานิเทศก์อำเภอที่มีการศึกษาค่ำมักจะระมัดระวังและฟังพาอาศัยความคิดเห็นหลาย ๆ ด้านประกอบการพิจารณาตัดสินใจ พยายามศึกษาจากประสบการณ์ในการปฏิบัติงานต่าง ๆ นายอำเภอในฐานะผู้บังคับบัญชาของศึกษานิเทศก์อำเภอย่อมจะชอบลักษณะของศึกษานิเทศก์อำเภอที่มีลักษณะอ่อนน้อมถ่อมตน มีความคิดเห็นที่สอดคล้องกับตนในการปฏิบัติงานต่าง ๆ ส่วนครูใหญ่ซึ่งอยู่ในฐานะผู้บังคับบัญชาของศึกษานิเทศก์อำเภอ เมื่อศึกษานิเทศก์อำเภอส่งงานหรือตัดสินใจในเรื่องใดที่มีผลกระทบต่อนตนเอง ก็ย่อมมีความรู้สึกว่าศึกษานิเทศก์อำเภอประเภทนี้ มีความเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตยน้อยกว่า ฉะนั้นศึกษานิเทศก์อำเภอต้องใช้วิธีการที่นุ่มนวลละมุนละม่อมในการปฏิบัติงาน เช่น ขอความเห็นปรึกษาหารือ หรือตกลงใจร่วมกัน ทั้งนายอำเภอและครูใหญ่ ให้ได้รับความสนับสนุนและร่วมมือในการปฏิบัติให้มากขึ้น

ในเรื่องประสบการณ์ นายอำเภอและครูใหญ่ก็มีความเห็นตรงกันว่า ศึกษานิเทศก์อำเภอที่มีประสบการณ์มาก มีความเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตยสูงกว่าศึกษานิเทศก์อำเภอที่มีประสบการณ์น้อย ทั้งนี้ น่าจะเป็นเพราะว่า ศึกษานิเทศก์อำเภอที่มีประสบการณ์มากย่อมจะได้เปรียบศึกษานิเทศก์อำเภอที่มีประสบการณ์น้อย เนื่องจากมีโอกาสได้เรียนรู้ ได้ประสบพบเห็นและได้เข้ารับการฝึกอบรมระยะสั้น ๆ และระยะยาว ๆ มีโอกาสปรับปรุงและเข้าใจในวิธีการทำงาน และประยุกต์วิธีปฏิบัติให้เหมาะกับทั้งงานและบุคคลที่เกี่ยวข้อง ได้มากกว่าศึกษานิเทศก์อำเภอที่มีประสบการณ์น้อย อีกประการหนึ่งการบริหารการศึกษาเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ ซึ่งต้องอาศัยการเรียนรู้จากประสบการณ์ การปรับและประยุกต์จากข้อผิดพลาดหรือข้อบกพร่องในอดีตเป็นอย่างมาก อย่างไรก็ตามความแตกต่างระหว่างศึกษานิเทศก์อำเภอที่มีประสบการณ์มากกับศึกษานิเทศก์อำเภอที่มีประสบการณ์น้อย ก็พบความแตกต่างเพียงเล็กน้อยเท่านั้นและไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

การศึกษาคั้งนี้ นายอำเภอและครูใหญ่ยังพบว่าศึกษาธิการอำเภอที่มีอายุมาก มีความเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตยค่านต่าง ๆ สูงกว่าศึกษาธิการอำเภอที่มีอายุน้อยทุกด้าน ทั้งด้านคารวธรรม ด้านสามัคคีธรรม และด้านปัญญาธรรม อายุมีความสัมพันธ์กับประสมการณ์ อยู่มากและเป็นผลให้ศึกษาธิการอำเภอมีความรอบรู้ มีความเป็นผู้นำที่ดีมากขึ้น รู้จักปรับตัว และวิธีทำงานให้สอดคล้องกับนโยบาย วิธีการปกครองและสถานการณ์ นอกจากนี้ผู้บริหาร ที่มีอาวุโสมาก ก็ย่อมจะได้รับการยอมรับนับถือให้ความร่วมมือและเชื่อถือมากกว่าศึกษาธิการ อำเภอที่มีอายุน้อย

เมื่อเปรียบเทียบทัศนะระหว่างนายอำเภอและครูใหญ่พบว่า นายอำเภอมีความ เห็นว่าศึกษาธิการอำเภอมีความเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตยสูงกว่าทัศนะของครูใหญ่ทั้งด้าน คารวธรรม ด้านสามัคคีธรรม และด้านปัญญาธรรม ในกรณีเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าศึกษา ธิการอำเภอทำงานใกล้ชิดกับนายอำเภอมากกว่าครูใหญ่ สถานที่ตั้งของสำนักงานศึกษา ธิการอำเภอก็อยู่ในบริเวณเดียวกับที่ว่าการอำเภอ ศึกษาธิการอำเภอย่อมใกล้ชิดและได้พบปะ กับนายอำเภอเสมอ ๆ งานในหน้าที่ของศึกษาธิการอำเภอหลายอย่างต้องเกี่ยวข้องกับและ ผูกพันกับนายอำเภอ เป็นต้นว่า งานลูกเสืออนุภาค โดยเฉพาะอย่างยิ่งงานลูกเสือชาวบ้าน งานศาสนา งานวัฒนธรรมประเพณีต่าง ๆ และงานพิเศษอื่น ๆ เช่น งานเกี่ยวกับการ รักษาความมั่นคงภายในของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน เป็นต้นว่างานอาสา พัฒนาและป้องกันตนเอง (อพป.) งานไทยอาสาป้องกันชาติ (ทสปช.) ประกอบกับ ศึกษาธิการอำเภออยู่ในฐานะผู้ใต้บังคับบัญชาต้องรับคำสั่งและปฏิบัติงานในหน้าที่ที่ได้รับ มอบหมายจากนายอำเภออยู่เสมอ จึงส่งผลให้ศึกษาธิการอำเภออยู่ในฐานะผู้ใต้บังคับบัญชา โดยหน้าที่ซึ่งต้องให้ความเคารพนับถือให้ความร่วมมือเสนอความคิดเห็น สร้างผลงานให้ ประจักษ์อยู่เสมอ ส่วนครูใหญ่นั้นโอกาสที่ใกล้ชิดมีน้อยกว่า อาจมองลักษณะความเป็นผู้นำ แบบประชาธิปไตยค่านต่าง ๆ ของศึกษาธิการอำเภอไม่เด่นชัด ประกอบกับศึกษาธิการอำเภอ อยู่ในฐานะผู้บังคับบัญชา แนวโน้มที่จะใช้อำนาจในการบังคับบัญชามีมาก อยู่ในสภาวะที่ ทำให้ครูใหญ่มองศึกษาธิการอำเภอในอีกรูปหนึ่ง ซึ่งแตกต่างไปจากนายอำเภอได้

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยพบว่าศึกษาธิการอำเภอในเขตการศึกษา 8 ควรจะดำเนินการแก้ไขและปรับปรุงดังนี้คือ

1. พัฒนาลักษณะความเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตย ด้านปัญญาธรรมของศึกษาธิการอำเภอ เพราะจากการศึกษาวิจัยพบว่าความเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตยด้านปัญญาธรรมของศึกษาธิการอำเภอด้อยกว่าด้านอื่น ๆ ซึ่งอาจจะทำได้โดย มีการมอบหมายงานที่ต้องแก้ปัญหาและตัดสินใจในงานที่รับผิดชอบมากขึ้น มีโครงการที่สามารถคิดริเริ่มเพื่อให้เกิดการพัฒนาการศึกษา มีการอบรมโดยเน้นการแก้ปัญหาอย่างมีระบบ มอบอำนาจในการปฏิบัติงานให้กว้างขวางยิ่งกว่าเดิมแทนที่จะเป็นผู้นับคำสั่งให้ปฏิบัติตาม มีการปรึกษาหารือทำงานเป็นกลุ่มให้มากขึ้น นอกจากนี้ควร เผยแพร่ เอกสารความรู้ใหม่ ๆ ให้ทราบเป็นรายเดือนหรือมากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน เพื่อให้โอกาสศึกษาหาความรู้จากข่าวสารต่าง ๆ เพิ่มขึ้น ส่งเสริมให้ศึกษาหรืออบรมเพิ่มเติม โดยเฉพาะในเรื่องที่เกี่ยวกับการแก้ปัญหาทางการศึกษา การตัดสินใจ การคิดริเริ่มและสร้างสรรค์ และการบริหารงานให้บรรลุผลตามเป้าหมาย

2. ควรมีการประชุมแจ้งผลการวิจัยให้ศึกษาธิการอำเภอในเขตการศึกษา 8 เพื่อจะได้นำไปเป็นข้อมูลในการพิจารณาตนเองและหาทางแก้ไขประเด็นที่ตนเองด้อยอยู่สำหรับศึกษาธิการอำเภอที่มีการศึกษาสูง ควรจะได้มีการอบรมสัมมนาเกี่ยวกับการบริหารงานแบบประชาธิปไตยให้มากขึ้น เช่น มีการแสดงบทบาทสมมุติในการปฏิบัติงานตามหน้าที่ เพื่อเป็นการกระตุ้นให้หันมาสนใจ การใช้อำนาจ การสั่งการและการตัดสินใจที่ถูกต้อง ควรเพิ่มความระมัดระวังการทำงานและมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับครูใหญ่ให้มากขึ้น สำหรับศึกษาธิการอำเภอที่มีประสบการณ์น้อยและอายุน้อยควรมีการจัดอบรมสัมมนาในเรื่องพฤติกรรมผู้นำ การบริหารงาน การรู้จักคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การแก้ปัญหาโดยวิธีการต่าง ๆ อยู่เสมอ อาจจะโดยขอความร่วมมือจากภาคบริหารการศึกษาของมหาวิทยาลัย เชียงใหม่ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นต้น อาจจะจัดการอบรมโดยจัดโควตา

เป็นรุ่น ๆ รุ่นละ 20 - 25 คน การอบรมควรจะเป็นประสิทธิภาพของงาน มนุษย์สัมพันธ์ การบริหารหน่วยงาน พฤติกรรมผู้นำที่ดี และสร้างขวัญและกำลังใจในหน่วยงาน เป็นต้น

3. สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงศึกษาธิการ ควรจะได้ริเริ่มและดำเนินการในสิ่งที่จะกล่าวข้างท้ายต่อไปนี้ เพื่อพัฒนาและยกระดับศึกษาธิการอำเภอให้มีความเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตยต่าง ๆ เพิ่มมากยิ่งขึ้น ได้แก่

3.1 ควรจัดทำเอกสารทางวิชาการเผยแพร่ โดยเน้นความรู้เกี่ยวกับการบริหารงานในวิถีทางประชาธิปไตย การคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การพัฒนาการศึกษา การทำงานกลุ่ม ฯลฯ

3.2 ควรจัดทัศนศึกษาและดูงานต่างประเทศระยะสั้น เช่น ดูงานทางด้านพัฒนาการศึกษา การบริหารการศึกษา

3.3 ควรจัดโควตาและสนับสนุนให้ศึกษาต่อทั้งภายในและนอกประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยภายในประเทศที่มีสาขาวิชาการบริหารการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือปริญญาโท เช่น มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นต้น

3.4 ควรจัดสัมมนาระยะสั้นหรือประชุมทางวิชาการทุก 3 เดือน โดยเชิญวิทยากรจากมหาวิทยาลัยหรือสถาบันการศึกษาต่าง ๆ มาบรรยาย โดยเน้นเรื่องการบริหารการศึกษา พฤติกรรมของผู้บริหารในวิถีทางประชาธิปไตย มนุษย์สัมพันธ์ การสร้างขวัญและกำลังใจในการทำงานและอื่น ๆ ที่เหมาะสมและเป็นประโยชน์ต่อศึกษาธิการอำเภอ

3.5 สนับสนุนให้ศึกษาธิการอำเภอทำวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมผู้นำ ประสิทธิภาพของงาน บรรยากาศในการทำงาน และการบริหารงานในหน่วยงาน เป็นต้น เพื่อจะได้นำผลการวิจัยมาใช้ในการแก้ไขและปรับปรุงประสิทธิภาพการทำงานให้ดีขึ้น

3.6 สนับสนุนและส่งเสริมให้ศึกษาธิการอำเภอหาประโยชน์จากผู้เชี่ยวชาญทางการศึกษาจากต่างประเทศที่มาเยี่ยมเยียนตามโครงการต่าง ๆ ได้พบปะแลกเปลี่ยนความคิดเห็น พัฒนาวิธีทางการปฏิบัติงาน และประยุกต์วิธีการบริหารงานที่เห็นว่าดีและเหมาะสมนำมาใช้ในหน่วยงานได้

4. ในการคัดเลือกศึกษาธิการอำเภอควรมีการทดสอบลักษณะผู้นำแบบประชาธิปไตย เพื่อนำไปใช้เป็นเกณฑ์ในการพิจารณาตัดสินด้วย และคณะกรรมการคัดเลือกศึกษาธิการอำเภอไม่ควรพิจารณาแต่ผู้ที่มีการศึกษาสูงเพียงอย่างเดียว โดยมองข้ามผู้ที่มีศึกษาน้อยเสีย ในทำนองเดียวกันก็ไม่ควรมองข้ามผู้ที่มีอายุมากไปด้วย

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

1. การศึกษาลักษณะความเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตยของศึกษาธิการอำเภอ ควรจะได้ศึกษากับศึกษาธิการอำเภอทั่วประเทศ เพื่อจะได้ข้อมูลละเอียดยิ่งขึ้น และจะเป็นประโยชน์ในการทำโครงการพัฒนาศึกษาธิการอำเภอให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น
2. ควรมีการศึกษากระบวนการคัดเลือกศึกษาธิการอำเภอเพื่อหาจุดอ่อนของกระบวนการและบุคคลที่ทำให้เกิดความบกพร่องในการบริหารงาน อันจะช่วยให้กระบวนการคัดเลือกศึกษาธิการอำเภอได้บรรลุตามวัตถุประสงค์ตามเป้าหมายของงานดียิ่งขึ้น
3. ควรมีการศึกษาประสิทธิภาพในการทำงานของศึกษาธิการอำเภอที่มีอายุประสบการณ์และการศึกษาที่แตกต่างกัน เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการกำหนดคุณสมบัติและตั้งเกณฑ์ในการคัดเลือกศึกษาธิการอำเภอ

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- การเจ้าหน้าที่, กอง สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ แผนพัฒนาบุคลากร 5 ปี
(พ.ศ. 2523 - 2527) 2523, 46 หน้า
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน สำนักราชมนตรี ดัชนีตัวชี้วัดและแผนภาพ
ทางการศึกษา อัตราคงอยู่และแนวโน้มอัตราระหว่างชั้นของนักเรียน เขตการศึกษา 8
2522, 55 หน้า
- การเป็นผู้บังคับบัญชาที่ดีในราชการและธุรกิจ พิมพ์ครั้งที่ 2 โรงพิมพ์คุรุสภา
2522, 323 หน้า
- จรรยาตัง งามญาติ ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะผู้นำของอาจารย์ใหญ่กับบรรยากาศองค์การ
ของโรงเรียนมัธยมศึกษา ในกรุงเทพมหานคร ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2519, 67 หน้า
- ชนะ นิลรัตน์ การศึกษาทัศนคติแบบประชาธิปไตยของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในเขต
การศึกษา 2 ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2519,
69 หน้า
- ชัยอนันต์ สมุทวณิช ประชาธิปไตยสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ กับการเมืองไทย พิมพ์ครั้งที่สอง
โรงพิมพ์พิฆเนศ 2520, 346 หน้า
- ญาติ ไหวดี การปกครองของไทย บุญชัยการพิมพ์ 2519, 289 หน้า
- ฐะปะนีย์ นาครทรรพ "ประชาธิปไตยในทัศนะของนิสิต" วารสารครุศาสตร์
มกราคม 2517, กรุงเทพมหานครการพิมพ์ 98 หน้า
- ทิตยา สุวรรณชฎ พัฒนากร : ความคาดหวังบทบาทของพัฒนากร คณะกรรมการพัฒนา
หมู่บ้านและเจ้าหน้าที่ระดับอำเภอ โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น กรมการปกครอง 2510,
179 หน้า
- ณรงค์ สิ้นสวัสดิ์ สังคมกับการปกครอง สำนักพิมพ์แพรวพิทยา 2521, 173 หน้า
- ณรงค์ สิ้นสวัสดิ์ และ รอดส พิรสเสียด อุปสรรคของระบอบประชาธิปไตย โรงพิมพ์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2517, 136 หน้า

- ทองคำ หงส์พันธ์ การวิจัยเพื่อจัดรูปแบบยุทธวิธีการฝึกอบรมผู้นำท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชน
 ปรินทิพนิพนธ์ กศ.ค. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2522, 308 หน้า
- ทินพันธ์ นาคะตะ "ประชาธิปไตย : ความหมายปัจจัยเอื้ออำนวยและการสร้างจิตใจ"
วารสารธรรมศาสตร์ ปีที่ 3 เล่มที่ 2 กุมภาพันธ์ 2517, 136 หน้า
- ธงชัย ลักคนสุวรรณ วิเคราะห์องค์ประกอบบุคลิกภาพประชาธิปไตย ปรินทิพนิพนธ์
 กศ.ม. วิทยาลัยวิชาการศึกษา 2517, 110 หน้า
- ธรรมศาสตร์, มหาวิทยาลัย รายงานผลวิจัยเรื่องลักษณะบางประการของสถาบันสังคม
ไทยที่เป็นอุปสรรคต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตย 2515, 109 หน้า
- ธานีทร กรัยวิเชียร ระบอบประชาธิปไตย พิมพ์ครั้งที่ 4 โรงพิมพ์คุรุสภา 2520,
 119 หน้า
- นิพนธ์ ศศิธร "การปฏิรูปการศึกษาไทย : การศึกษาเพื่อพัฒนามนุษย์" วารสาร
มนุษยศาสตร์ปริทรรศน์ ปีที่ 2 ฉบับที่ 1 ประจำภาคเรียนที่หนึ่ง 2523
- บุญถิ่น อัครถาวร หน้าที่ของศึกษานิเทศก์อำเภอ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ
 2515, 24 หน้า
- เปลื้อง ณ นคร "ศึกษานิเทศก์อำเภอ : การบริหารการศึกษาในท้องถิ่น" วารสาร
วิทยาสาร ปีที่ 25 ฉบับที่ 36 มีนาคม 2517
- ปัญญา ปุยเปี้ย การศึกษามูลนิธิประชาธิปไตยของอาจารย์วิทยาลัยครู ปรินทิพนิพนธ์
 กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ 2518, 105 หน้า
- พจน์ สะเพียรชัย "ลักษณะของการศึกษาในระดับสังคมไทยที่กำลังเปลี่ยนแปลง"
พัฒนาสังคม สำนักงานทดสอบวิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร โรงพิมพ์
 กรุงเทพมหานครพิมพ์ 2516, 141 หน้า
- ภิญโญ สาธร "วิถีประชาธิปไตยกับการพัฒนาจริยธรรม" วารสารบริหารการศึกษา
 ปีที่ 1 ฉบับที่ 1 มกราคม - มีนาคม 2523
- การบริหารการศึกษา ศ.ส.การพิมพ์ 2523, 504 หน้า

- มหาคไทย, กระทรวง กรมการปกครอง กฎหมาย กฎกระทรวงและระเบียบการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก 2522, 226 หน้า
- ยนต์ ชุมจิต สภาพปัญหาที่ส่งผลต่อสุขภาพจิตของครู-อาจารย์ ในโรงเรียนมัธยมศึกษา
ในเขตการศึกษา 5 ปริญญาณิพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
2520, 82 หน้า
- รชนีพัฒน์ รชนี ประชาธิปไตยที่แท้จริง ห้างหุ้นส่วนจำกัดสื่อการค้า (แผนกการพิมพ์)
2507, 192 หน้า
- เรวดี แร่อยู่ การศึกษาทัศนคติแบบประชาธิปไตยของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตร
วิชาการศึกษาในวิทยาลัยครูภาคใต้ ปริญญาณิพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2519, 55 หน้า
- วีระยุทธ วิเชียรโชติ "ทฤษฎีสังคมไมตรีสัมพันธ์" พัฒนาวิถึผลา สำนักงานทดสอบ
วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร โรงพิมพ์กรุงสยามการพิมพ์ 2516, 141 หน้า
- ศึกษานิเทศก์, หน่วย กรมสามัญศึกษา คู่มือนิเทศการศึกษาระดับมัธยมศึกษา โรงพิมพ์
คุรุสภา 2515, 225 หน้า
- สมยศ นาวิการ การบริหาร สำนักพิมพ์ดวงกมล 2522, 592 หน้า
- สมชัย รักวิจิตร ความเป็นผู้นำในหมู่บ้านภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย
ศูนย์วิจัยและพัฒนาการทหารระหว่างไทย - สหรัฐ 2519, 392 หน้า
- สมพงศ์ เกษมสิน การบริหาร พิมพ์ครั้งที่ 6 บริษัทสำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด
2521, 330 หน้า
- สาโรช บัวศรี แนวคิดในการบริหารการศึกษา มงคลการพิมพ์ 2503, 180 หน้า
- สุจิต บุญบงการ การพัฒนาการเมืองของไทย โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช 2514,
190 หน้า
- โสภา ชูพิบูลย์ และ อรทัย ชื่นมนุญย์ จิตวิทยาสังคม รามคำแหง 2515, 236 หน้า

- Almond, Gabriela., and Verba, Sidney. The Civic Culture. Boston : Little, Brown and Company. 1965.
- Best, John W. Research in Education. New Jersey Prentice - Hall. Inc., Englewood Cliffs, 1970. 399 p.
- Edwards, Ellen Louis. Statistical Analysis. New York : Reinhart & Company Inc., 1968.
- Edwin B. Flippo, Managment Behavioral Approach. Boston, Mass. : Allyn and Bacon Inc., 1966. 324 p.
- Ferguson, George A., Statistical Analysis in Psychology and Education. 3rd. ed. New York Mc Graw - Hill Book Co. 1976. 529 p.
- John Dewey Society. Programs for the Gifted a Base Book in Secondary Education. New York : Harper. 1961. 299 p.
- Lewin K., Lippitt R. and White R. "Patterns of Aggressive Behavior in Experimentally Greated Social Climate"
Journal of Social Psychology. 1939. 10, pp. 271 - 299.
- Lingquist, E.F. Design and Analysis of Experients in Psychology and Education. Boston : Houghton Mifflin Company. 1956. 254 p.
- Michaelis, John V. Social Study for Children Democracy. New York Prentice Hall Inc. 1953. 250 p.
- Padover, Saul K. The Meaning of Democracy. Fifth Printing, ILL Fourth Avenue, New York, N.Y. 10003. 1969. 139 p.
- Schneideman, Rose. Democratic Education in Practice. New York, Harper and Breas. 1945. 534 p.
- Wagner, Ruth H. and Green. Ivab E. Put Democracy to Work. Third Edition, New York, Abelard - Schuman. 1955. 132 p.
- Warick, Donald Dean. "The Effect of Leadership Style and Adaptability on Employee Performance and Satisfaction"
Dissertation Abstracts. Vol. 33 No. 7, London University January 1973. pp. 3095 - 3096 - A.

ภาคผนวก

แบบสอบถามวัดความเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตย

ที่ ทม.1007/0986

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ตุลาคม 2524

เรื่อง รับรองนิติน

เรียน

บัณฑิตวิทยาลัยขอรับรองว่า นายบุญรัตน์ วงศ์ใหญ่ เป็นนิตินชั้นปีที่ 3
ในระดับปริญญาโท วิชาเอก การบริหารการศึกษา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร

นิตินผู้นี้กำลังอยู่ในระหว่างเตรียมการทำปฏิญานินพนธ์ และมีความประสงค์จะ
ติดต่อเพื่อขอความสะดวกในการศึกษาค้นคว้า เรื่อง "ความเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตยของ
ศึกษาธิการอำเภอบาง ในเขตการศึกษา 8 ตามทัศนะของนายอำเภอบางและครูใหญ่" ทั้งนี้
ขอความอนุเคราะห์กรอกแบบสอบถาม เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการทำปฏิญานินพนธ์

บัณฑิตวิทยาลัยจะรู้สึกเป็นพระคุณอย่างสูงในความช่วยเหลืออนุเคราะห์ที่ใด ๆ
ที่จะโปรดให้แก่นิตินผู้นี้

ขอแสดงความนับถือ

กานดา ณ ถลาง
(ศาสตราจารย์กานดา ณ ถลาง)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บัณฑิตวิทยาลัย

โทร.3919864

ลำดับที่

ตอนที่ 1 : คำชี้แจงในการตอบแบบสอบถาม

1. แบบสอบถามนี้ต้องการทราบความคิดเห็นของท่านที่มีต่อพฤติกรรมการปฏิบัติของศึกษานิเทศก์อำเภอที่กำลังปฏิบัติงานอยู่ในอำเภอนั้น โดยจะมีข้อความหรือวิธีการประพจน์ปฏิบัติของศึกษานิเทศก์อำเภอให้ท่านอ่านก่อนแล้วท่านลองพิจารณาว่า ข้อความหรือแนวทางประพจน์ปฏิบัตินั้น ๆ ท่านเห็นด้วยมากน้อยเพียงใด ความคิดเห็นของท่านจะไม่มีถูกหรือผิด เพราะแต่ละคนย่อมมีการประพจน์ปฏิบัติ และความคิดเห็นที่ไม่เหมือนกัน ขอให้ท่านกรุณาตอบแบบสอบถามตามความคิดเห็นของท่านอย่างเป็นอิสระ
2. แบบสอบถามนี้ไม่ต้องการทราบว่าใครคือผู้ตอบ ฉะนั้นคำตอบของท่านจะไม่กระทบกระเทือนต่อตัวท่าน ผลการประเมินนี้ จะนำไปใช้เพื่อการวิจัยเชิงวิชาการ อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาความเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตยของศึกษานิเทศก์อำเภอ โปรดกรุณาตอบแบบสอบถามตามความคิดเห็นและตรงตามพฤติกรรมการปฏิบัติของศึกษานิเทศก์อำเภอที่ท่านพบมากที่สุด
3. ขอให้ท่านตอบแบบสอบถามให้ครบถ้วนทุกข้อ เพราะแต่ละข้อมีความสำคัญมาก ท่านเป็นบุคคลที่มีความสำคัญยิ่งที่จะช่วยให้การวิจัยในครั้งนี้สำเร็จด้วยดี
4. วิธีตอบแบบสอบถาม กระจ่างดังนี้คือ ให้ท่านอ่านข้อความพฤติกรรมการปฏิบัติของศึกษานิเทศก์อำเภอแล้วให้ท่านพิจารณาว่าพฤติกรรมการปฏิบัติของศึกษานิเทศก์อำเภอเหล่านั้น ท่านเห็นด้วยหรือไม่ โดยมีปริมาณการปฏิบัติแบ่งเป็น 5 ระดับ คือ ปฏิบัติมากที่สุด ปฏิบัติมาก ปฏิบัติปานกลาง ปฏิบัติน้อย ปฏิบัติน้อยที่สุด แล้วกาเครื่องหมายถูก (✓) ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน

ตัวอย่าง

พฤติกรรมปฏิบัติของศึกษานิเทศก์อำเภอ	ปฏิบัติมากที่สุด	ปฏิบัติมาก	ปฏิบัติปานกลาง	ปฏิบัติน้อย	ปฏิบัติน้อยที่สุด
0 ศึกษานิเทศก์อำเภอได้รับการยอมรับนับถือจากผู้อื่น		✓			
00 ศึกษานิเทศก์อำเภอไม่สนใจในทางตั้งของผู้อื่น				✓	

ตอนที่ 2 : แบบสอบถาม

พฤติกรรมปฏิบัติของศึกษานิเทศก์อำเภอ	ปฏิบัติ มากที่สุด	ปฏิบัติ มาก	ปฏิบัติ ปานกลาง	ปฏิบัติ น้อย	ปฏิบัติ น้อยที่สุด
<p><u>ตอนที่ 1</u> <u>ด้านความร่วมมือ</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ศึกษานิเทศก์อำเภอพูดคุยกับท่านอย่างมีไมตรีจิต อันดี 2. เมื่อพบปะกัน ศึกษานิเทศก์อำเภอพูดจาหักทลาย ท่านด้วยมารยาทอันดี 3. ในการปรึกษาหารือกัน ศึกษานิเทศก์อำเภอ ให้โอกาสทุกคนแสดงความคิดเห็น 4. ศึกษานิเทศก์อำเภอพูดให้กำลังใจท่าน แม้ท่าน จะทำงานผิดพลาดหรือไม่ได้รับการยอมรับ จากคนอื่น 5. ศึกษานิเทศก์อำเภอเคารพในมติที่ประชุม 6. ในที่ประชุมศึกษานิเทศก์อำเภอรักษามารยาท ในที่ประชุมอย่างดี 7. ศึกษานิเทศก์อำเภอมักจะช่วยเหลืองานที่มี ผู้มาติดต่อที่สำนักงานให้สำเร็จลุล่วงไป ด้วยดีเสมอ 8. ศึกษานิเทศก์อำเภอจะพยายามซักถามความ เห็นผู้ร่วมงานทุกคน 9. ศึกษานิเทศก์อำเภอจะไม่ใช้คำพูดรุนแรง หรือทำร้ายจิตใจผู้ร่วมงาน 					

พฤติกรรมปฏิบัติของศึกษานิเทศก์อำเภอ	ปฏิบัติมากที่สุด	ปฏิบัติมาก	ปฏิบัติปานกลาง	ปฏิบัติน้อย	ปฏิบัติน้อยที่สุด
10. ศึกษานิเทศก์อำเภอทำความเคารพหรือรับความเคารพจากผู้เกี่ยวข้องอย่างขอมรับ					
11. ศึกษานิเทศก์อำเภอกล่าวคำชมเชยหรือขอบคุณแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องช่วยเหลือทุกครั้ง					
12. ศึกษานิเทศก์อำเภอปฏิบัติต่อทุกคนอย่างเสมอภาค					
13. ศึกษานิเทศก์อำเภอสร้างบรรยากาศในสำนักงานและระหว่างหน่วยงานอื่น ๆ ด้วยดีเสมอ					
14. ศึกษานิเทศก์อำเภอได้รับการยอมรับนับถือจากผู้เกี่ยวข้อง					
ตอนที่ 2 ด้านสามัคคีธรรม					
15. ศึกษานิเทศก์อำเภอจะประชุมปรึกษาหารือกับท่านหรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับปัญหาเสมอ					
16. ศึกษานิเทศก์อำเภอชอบทำงานตามลำพัง					
17. ศึกษานิเทศก์อำเภอมอบหมายงานให้ทุกคนได้ทำงานด้วยความเสมอภาค					
18. ศึกษานิเทศก์อำเภอให้ความร่วมมือแก่ผู้เกี่ยวข้องเสมอ					
19. ศึกษานิเทศก์อำเภอสนับสนุนให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทำงานเป็นกลุ่ม					

พฤติกรรมปฏิบัติของศึกษานิเทศก์อำเภอ	ปฏิบัติ มากที่สุด	ปฏิบัติ มาก	ปฏิบัติ ปานกลาง	ปฏิบัติ น้อย	ปฏิบัติ น้อยที่สุด
20. เมื่อนื่องานสำคัญที่จะมอบหมายให้คณะครูปฏิบัติ					
ศึกษานิเทศก์อำเภอจะขอมติจากที่ประชุมครูเสมอ					
21. ศึกษานิเทศก์อำเภอออกเยี่ยมเยียนกลุ่มโรงเรียน อย่างทั่วถึง					
22. ศึกษานิเทศก์อำเภอส่งเสริมให้ครูรวมงานจัด กิจกรรมส่งเสริมความสามัคคี					
23. ศึกษานิเทศก์อำเภอเข้าร่วมกิจกรรมที่ครูรวม งานจัดขึ้น					
24. ศึกษานิเทศก์อำเภอปกครองบังคับบัญชาโดย ไม่เลือกที่รักมักที่ชัง					
25. เมื่อเห็นผู้อื่นได้รับความสำเร็จ ศึกษานิเทศก์อำเภอ จะพลอยยินดีด้วย					
26. ศึกษานิเทศก์อำเภอจะพลอยวิตกกังวลไปด้วย เมื่อเห็นบุคคลอื่นผิดหวังและไม่ได้รับความ เป็นธรรม					
27. บางครั้งศึกษานิเทศก์อำเภอก็มุ่งชักจูงให้กับ บุคคลอื่นร่วมพลังเพื่อให้ได้มาซึ่งความยุติธรรม					
28. ศึกษานิเทศก์อำเภอเข้าช่วยเหลือและร่วมมือกับ ชุมชนในการแก้ปัญหาต่าง ๆ เสมอ					

พฤติกรรมปฏิบัติของศึกษานิเทศก์อำเภอ	ปฏิบัติ มากที่สุด	ปฏิบัติ มาก	ปฏิบัติ ปานกลาง	ปฏิบัติ น้อย	ปฏิบัติ น้อยที่สุด
ตอนที่ 3 <u>ปัญหาธรรม</u>					
29. ศึกษานิเทศก์อำเภอพิจารณาแก้ปัญหาคัดสินใจ โดยระบบกลุ่ม					
30. ศึกษานิเทศก์อำเภอยอมรับแนวความคิดใหม่ ๆ					
31. ศึกษานิเทศก์อำเภอพร้อมที่จะทดลองร่วมกับผู้อื่น					
32. ศึกษานิเทศก์อำเภอปรึกษาหารือกับเพื่อนร่วมงาน เสมอ					
33. ศึกษานิเทศก์อำเภอจะวิเคราะห์สถานการณ์ ต่าง ๆ ด้วยความรอบคอบและเที่ยงธรรม					
34. ศึกษานิเทศก์อำเภอมักจะรับฟังความคิดเห็นข้อวิพากษ์ วิจารณ์เกี่ยวกับการปฏิบัติงานแล้วนำไปปรับปรุง ให้ดีขึ้น					
35. โดยปกติศึกษานิเทศก์อำเภอจะเปิดโอกาส ให้ทุกคนได้วิพากษ์วิจารณ์ เพื่อหาเหตุผล ที่ถูกต้องเสมอ					
36. ศึกษานิเทศก์อำเภอเชื่อว่าการประชุมปรึกษากับ คนหลายคน จะทำให้งานดีขึ้น และนำไปสู่การ ทะเลาะวิวาท					
37. ศึกษานิเทศก์อำเภออ่านหนังสือพิมพ์ วารสาร ทางการศึกษา การเมือง สังคม และ เศรษฐกิจ เป็นประจำ					

พฤติกรรมปฏิบัติของศึกษาธิการอำเภอ	ปฏิบัติ มากที่สุด	ปฏิบัติ มาก	ปฏิบัติ ปานกลาง	ปฏิบัติ น้อย	ปฏิบัติ น้อยที่สุด
38. ศึกษาธิการอำเภอเป็นผู้มีความรู้กว้างขวาง และทันสมัย					
39. ศึกษาธิการอำเภอมักจะนำปัญหาต่าง ๆ มาอภิปรายในที่ประชุมเพื่อหาทางแก้ไข เป็นประจำ					
40. การประชุมคราวใด ถ้าเกิดการขัดแย้งและ โต้เถียงกันอย่างรุนแรง ศึกษาธิการอำเภอ มักจะมีวิธีการต่าง ๆ เพื่อสร้างความเข้าใจ จนตกลงกันได้ด้วยดีในที่สุดเสมอ					
41. ศึกษาธิการอำเภอสันนิษฐานให้มีการนำผล การวิจัยทางการศึกษามาปรับปรุงใช้ในการ ศึกษาของอำเภอ					
42. ข้าพเจ้าสังเกตเห็นได้ว่าการปฏิบัติงานของ สำนักงานศึกษาธิการอำเภอมีความก้าวหน้า อยู่เสมอ					

๘๖

ความเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตยของศึกษานิเทศก์อำเภอในเขตการศึกษา 8
ตามทัศนะของนายอำเภอและครูใหญ่

บทคัดย่อ
ของ
บุญรัตน์ วงศ์ใหญ่

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
ตุลาคม 2525

การวิจัยนี้มุ่งศึกษาความเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตยของศึกษานิกรอำเภอบนเขตการศึกษา 8 ตามทัศนะของนายอำเภอและครูใหญ่และเปรียบเทียบความแตกต่างของความเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตยของศึกษานิกรอำเภอบน โดยจำแนกตามระดับการศึกษา ประสบการณ์ และอายุ

กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยนายอำเภอ ครูใหญ่โรงเรียนมัธยมศึกษา และครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษา ในเขตการศึกษา 8 จำนวน 240 คน เครื่องมือที่ใช้วิจัยเป็นแบบสอบถามวัดความเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตย 3 ด้าน ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเอง

ผลการศึกษาค้นพบว่า ศึกษานิกรอำเภอบนเขตการศึกษา 8 โดยส่วนรวมมีความเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตยอยู่ในระดับสูง ทั้งสามด้าน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าศึกษานิกรอำเภอบน มีความเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตยด้านคุณธรรมสูงกว่าด้านสามัคคีธรรม และด้านปัญญาธรรมอยู่เล็กน้อย

เมื่อพิจารณาความแตกต่างกันในเรื่องการศึกษา ประสบการณ์ และอายุ พบว่าศึกษานิกรอำเภอบนมีความเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตยโดยรวมและเป็นรายด้านทั้งด้านคุณธรรม ด้านสามัคคีธรรม และด้านปัญญาธรรม ไม่แตกต่างกันตามนัยทางสถิติ และเมื่อเปรียบเทียบทัศนะของนายอำเภอและครูใหญ่เกี่ยวกับความเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตยของศึกษานิกรอำเภอบน พบว่าไม่แตกต่างกันตามนัยทางสถิติ

ผู้วิจัยได้เสนอแนะให้มีการพัฒนาความเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตย ศึกษานิกรอำเภอบน โดยเฉพาะในด้านปัญญาธรรม และให้ปรับปรุงหลักเกณฑ์ในการพิจารณาคัดเลือกศึกษานิกรอำเภอบนให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

DEMOCRATIC LEADERSHIP OF THE AMPHOE EDUCATIONAL
SUPERINTENDENTS IN THE EDUCATIONAL REGION 8 AS
VIEWED BY THE DISTRICT OFFICERS AND THE PRINCIPALS

AN ABSTRACT

BY

BOONRAT WONGYAI

Presented in partial fulfillment the requirements
for the Master of Education degree
at Srinakharinwirot University

October 1982

The purposes of this research were to study the democratic leadership of the Amphoe educational superintendents in the educational region 8 as perceived by the district officers and the school principals, and to compare the democratic leadership of the superintendents having different level of education, experience and age

The sample of 240 were drawn from the district officers, the elementary and secondary school principals. The questionnaire was administered to the subjects in order to collect the data

It was found that the democratic leadership of the superintendents was high. Considering by aspects, the respect of individual was higher than the sharing, participating and co-operating; and the faith in method of intelligence. No significance difference was found among the three aspects of the democratic leadership of superintendents having different level of education, experience and age. The perceptions of the district officers and the principals toward the democratic leadership of the superintendents was not different.

Based on the results, the researcher recommended that the development of the democratic leadership of the superintendents especially in the area of the faith in the method of intelligence was essential. There should be the improvement of the selection criteria and the democratic leadership should be included in the criteria of selection of the Amphoe Educational Superintendents.